

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ & Ενδεικτικοί κατάλογοι με Προτάσεις Βιβλίων

Γιάννης Σ. Παπαδάτος

Λέκτορας Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Πανεπιστημίου Αιγαίου,
κριτικός παιδικού βιβλίου

Η Μαθήτρια / Ο Μαθητής, Η Δασκάλα / Ο Δάσκαλος και Η Ανάγνωση

Για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας σε μια τάξη ή σε ένα σχολείο, οι άμεσα εμπλεκόμενοι παράγοντες είναι οι μαθητές/μαθήτριες αναγνώστες/αναγνώστριες, οι εκπαιδευτικοί αναγνώστες/αναγνώστριες και το βιβλίο. Βρίσκονται μεταξύ τους σε μια σχέση αλληλεπίδρασης, κατά την οποία μπορεί το κείμενο να είναι η αφορμή, σε κάθε περίπτωση όμως, *ένας βασικός νοηματοδότης του είναι ο αναγνώστης ή καλύτερα ο αναγνώστης-συνδημιουργός*, με την έννοια ότι το οποιοδήποτε βιβλίο, ο κάθε αναγνώστης το προσλαμβάνει εν πολλοίς διαφορετικά., αφού έχει διαφορετικές εμπειρίες, αλλά και το πραγματώνει πολλαπλώς, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του (Jauss, 1982). Άλλωστε πλήθος από παρόμοια περιστατικά του συμβαίνουν, τα οποία συστοιχίζει συνειδητά ή ασυνείδητα με τα δρώμενα κάποιου βιβλίου. Κι έτσι το αρχικό βιβλίο ενός συγγραφέα κατά την πρόσληψή του από τον αναγνώστη «μεγαλώνει», ο αναγνώστης «δανείζεται» στοιχεία από αυτό το βιβλίο και από άλλα, επίσης από εμπειρίες της καθημερινότητας κι έτσι δημιουργεί το «προσωπικό» του άτυπο βιβλίο. Ένα «βιβλίο» το οποίο ταυτίζεται «βαδίζοντας» παράλληλα με κεφάλαια του «βιβλίου» της ζωής του.

Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων περιβάλλεται από μια βαθιά δημοκρατικότητα: διάφοροι αναγνώστες διαβάζουν το ίδιο κείμενο κι έτσι «συνομιλούν» μεταξύ τους στα πλαίσια μιας ευρείας άτυπης κοινότητας, όπου ο καθένας ανάλογα με το βίωμά του και την ιδιαίτερη κουλτούρα του αντιδρά όπως ειπώθηκε διαφορετικά. Αυτή η άτυπη φανταστική κοινότητα μπορεί να λάβει σάρκα και οστά με το χαρακτήρα της άμεσης υπαρκτής *αναγνωστικής κοινότητας* στην τάξη (Tompkins, 2006, Nodelman, 1996, Αποστολίδου, 1997). Σε μια τέτοια «κοινότητα» με χαρακτηριστικά των μελών την *υπευθυνότητα, το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, την ποικίλη δημιουργική και ενθουσιαστική δραστηριοποίηση, την πολυμορφία* στους τρόπους και στο ύφος ανάγνωσης, την *ανεξαρτησία* και την *αυτονομία* μέσα από τη *συνεργασία* στις δραστηριότητες, σε ένα πλαίσιο ισοτιμίας και λειτουργικής συνεργασίας μπορούν να εισέλθουν ο μικρός αναγνώστης/ η μικρή αναγνώστρια αλλά και ο/η εκπαιδευτικός. Και γιατί όχι και ο γονιός. Αλλά και μέσα από μια έμμεση, ευρύτερη κοινότητα και άλλοι παράγοντες όπως όλο το σχολείο, οι διάφοροι εκπαιδευτικοί φορείς και η πολιτεία, αναλαμβάνοντας το ρόλο που τους αναλογεί.

Στο επίπεδο της πράξης αυτοί που θα «προκαλέσουν» μια τέτοια ουσιαστική «επικοινωνία» για τη δημιουργία της *άμεσης αναγνωστικής κοινότητας* είναι οι εκπαιδευτικοί. Είναι απαραίτητο να κρατήσουν μια λεπτή ισορροπία, εκείνη που τελικά δίνει και την ουσία στην παιδαγωγική πράξη και στο σύγχρονο, προπάντων όμως στο ζητούμενο σχολείο. Δηλαδή οι εκπαιδευτικοί να είναι συγχρόνως οι «καθοδηγητές», οι διευκολυντές, οι διαμεσολαβητές όπως θα έλεγαν ο Piaget και ο Vygotsky, και κυρίως οι *εμπυχωτές* αλλά και *ισότιμα μέλη* της

ομάδας, εν προκειμένω αυτής της κοινότητας. Που θα προωθούν συνάμα μέσα από ένα εμπυχωτικό/επικοινωνιακό κλίμα χειραφετητικές διαδικασίες και ποικίλες δραστηριότητες που θα εκκινούν από τις θεωρίες της *αναγνωστικής ανταπόκρισης και πρόσληψης* (Iser, 1991, Jauss, 1982), οι οποίες θέτουν τον αναγνώστη ως τον κυρίαρχο της αναγνωστικής διαδικασίας και βέβαια της *αφηγηματολογίας*, των τρόπων δηλαδή που δομείται, παρασταίνεται, «δρά» στο τόπο και στο χρόνο ένα κείμενο (πλοκή, χαρακτήρες, οπτική γωνία, χρωροχρονικό πλαίσιο). Οι συγκεκριμένες διαδικασίες είναι αναγκαίο να διενεργούνται στα πλαίσια μιας απελευθερωτικής συλλογιστικής που αναδύεται και μέσα από το βιβλίο σε σχέση με τις *ιστορικοκοινωνικές συνθήκες* και της *εποχής που δημιουργήθηκε*, αλλά και σε σχέση με την *εποχή που διαβάστηκε* στα πλαίσια της καθημερινότητας και της *αναγνωστικής ιστορίας* του μικρού αναγνώστη.

Τέτοιες διαδικασίες προϋποθέτουν εκπαιδευτικούς αναγνώστες οι οποίοι θα βοηθήσουν ώστε τα παιδιά να αποκτήσουν δικές τους *αναγνωστικές εμπειρίες*, να εμπλουτίσουν τις προϋπάρχουσες, να θέσουν σε συζήτηση τις όμοιες και διαφορετικές εμπειρίες τους ώστε να σχηματοποιήσουν δικές τους τεχνικές και «στρατηγικές» και να μη μένουν εγκλωβισμένα στο όποιο κείμενο.

Για να γίνει όμως τούτο, η δασκάλα/ο δάσκαλος θα πρέπει να εμπνέουν εμπιστοσύνη, να είναι γνώστες βασικών τουλάχιστον στοιχείων της λογοτεχνικής θεωρίας και ασφαλώς να *διαφυλάττουν την αναγνωστική ιστορία και την κοινωνική εμπειρία του μαθητή* (Rosenblatt, 1978) και κατάλληλα, μέσα από εμπυχωτικές πρακτικές δημιουργικά να τις εντάσσουν στο λογοτεχνικό γεγονός και συνάμα να τις διευρύνουν γνωρίζοντας και την πιθανότητα των διαφορετικών ανταποκρίσεων στα κείμενα από τους μαθητές και λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους τα προαναφερόμενα ιστορικά και κοινωνικά πλαίσια.

Επομένως πολύ μεγάλη σημασία έχει η *στάση του δασκάλου/της δασκάλας αλλά και των μαθητών/μαθητριών* απέναντι στο βιβλίο και την ανάγνωση. Ας πούμε, θα είναι η στάση που υπάρχει στα μαθήματα που προτάσσουν το γνωστικό στοιχείο; Δηλαδή: προσφορά του μαθήματος, διερεύνηση-ανακάλυψη των στοιχείων του –σε κάθε περίπτωση, δηλαδή, όποιο δρόμοι και να ακολουθηθούν, το ζητούμενο θα είναι η προσφορά και η εμπέδωση της γνώσης; Βέβαια σε ένα τέτοιο πλαίσιο στο οποίο προτάσσεται η γνώση, οι μαθητές μαθαίνουν μέσα από *συγκλίνοντα κείμενα*.

Τα λογοτεχνικά κείμενα όμως εκτός του ότι είναι εν πολλοίς *αποκλίνοντα*, δεν προτάσσουν γνωστικούς σκοπούς. Ο αποκλειστικός «σκοπός» της *λογοτεχνίας είναι ο αισθητικός*, η αναγνωστική απόλαυση, η ευχαρίστηση αλλά και ο έμμεσος προβληματισμός σε σχέση πάντα με τον υπονοούμενο αναγνώστη. Αλλά και ο έμμεσος προβληματισμός και το όποιο ο γνωστικό στοιχείο «έρχεται» πολύ μετά, ανεπαίσθητα, και πάντως είναι αποτέλεσμα της αισθητικής συγκίνησης που θα προκληθεί από την ανάγνωση. Γιατί είναι βεβαιωμένο ότι ένα λογοτεχνικό βιβλίο αναπτύσσει και τη γλωσσική και τη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού, συμβάλλει κιόλας στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του (Καρπόζηλου, 1994). Αλλά όλα αυτά αναδύονται και μέσα από έμμεσες αναγνωστικές διαδικασίες βιωματικού χαρακτήρα όπου πρωτεύοντα λόγο έχει η εμπειρία και η κατάθεση καθενός μαθητή και εξίσου σημαντικό λόγο η εύρεση των κοινών τόπων και η ουσιαστική συζήτηση η οποία θα προβάλλει τα πιθανά κοινά «συμπεράσματα».

Ένα κείμενο λογοτεχνικό δεν είναι επίπεδο. Έχει μια «ανάγλυφη» μορφή που σημαίνει: «λόφοι», «χαράδρες», «πεδιάδες», «θάλασσες», «ουρανοί», «ποτάμια». Με άλλα λόγια συναισθήματα, φωνές, συζητήσεις, λογής θόρυβοι, τριξίματα, γέλια, κλάματα, συλλογισμοί, ιαχές, χρώματα μύρια. Πώς όμως αυτά θα αναδειχθούν; Πώς θα φέρουμε τον αναγνώστη μας

σε επαφή με όλα τα παραπάνω; Ασφαλώς και μέσα από τις εμπειρίες του. Και την προσπάθεια της δασκάλας/του δασκάλου να διευρύνουν τον ορίζοντά του.

Ερωτήσεις και δράσεις εμπυχωτικές που θα λαμβάνουν υπόψη την εμπειρία του μικρού αναγνώστη, ατομικές αλλά κυρίως στα πλαίσια της ομάδας είναι απαραίτητες. Πάντως σε καμιά περίπτωση δε θα πραγματοποιηθούν **μόνο** μέσα από ερωτήσεις του τύπου:

πες το κείμενο που άκουσες, τι λέει σε αυτό σημείο, τι θέλει να πει ο συγγραφέας, βρες εκείνο ή το άλλο σημείο, χαρακτήρισε το τάδε πρόσωπο, ποια είναι τα μηνύματα, η κεντρική ιδέα, η περίληψη

και άλλες παρόμοιες ερωτήσεις κατανόησης, γνωστικού τύπου. Ερωτήσεις δηλαδή οι οποίες ενώ είναι χρήσιμες για την κατανόηση του κειμένου, για τη σωστή εκμάθηση της γλώσσας δε συνεισφέρουν από μόνες τους στην αισθητική προσέγγιση του κειμένου. Γιατί κάνουν τον αναγνώστη καταναλωτή του κειμένου, τον αποξενώνουν και τον τοποθετούν «μακριά» από αυτό, του κινητοποιούν αποκλειστικά διαδικασίες μνήμης. Καλό είναι σε παρόμοιες ερωτήσεις να προστίθενται σε μεγαλύτερο ποσοστό δημιουργικές ερωτήσεις ανταπόκρισης, κριτικής ανάγνωσης και εμπάθουσας.

Ερωτήσεις και δράσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τους το συγγραφέα, το κείμενο, το βιβλίο ως αντικείμενο και το μικρό αναγνώστη, όπως:

αυτό το σημείο εσύ πώς το καταλαβαίνεις;; σου θυμίζει κάτι αυτό το στιγμιότυπο;; χρωμάτισε τις παραγράφους του κειμένου, μίλησε για τους ήχους που άκουσες στο κείμενο, πώς συνταιριάζεις την τάδε εικόνα με το σήμερα;; πες το κείμενο από την πλευρά του α ή του β ήρωα, κρίνε τις αντιδράσεις των ηρώων, σύγκρινέ τες με τον εαυτό σου, εσύ πώς θα αντιδρούσες;; τι θα πεις σε ένα συμμαθητή σου αν του πρότεινες αυτό το βιβλίο;; συνέχισε το κείμενο από το τάδε σημείο ή ένα σημείο της αρεσκείας σου, εσύ αν ήσουν στο κείμενο με ποιο ήρωα θα έκανες παρέα;; αν ήσουν στη θέση αυτού του ήρωα πώς θα συμπεριφερόσουν;; σύγκρινε το κείμενο με εικόνες της σημερινής εποχής, ποιον ήρωα από άλλο κείμενο θα καλούσες να πρωταγωνιστήσετε; ποια συναισθήματα προκαλεί το κείμενο; μπορείς να πάρεις συνέντευξη από τον τάδε ήρωα; μπορείς να πάρεις μια φανταστική συνέντευξη από το/τη συγγραφέα; κ.ά.

Επίσης δράσεις όπως:

κρύβουμε το κείμενο και βλέποντας τις εικόνες λέμε μια δική μας ιστορία, δίνουμε μια απάντηση και ζητάμε από τους άλλους να βρουν την ερώτηση, χωρίζουμε τα βιβλία ανάλογα με το χρώμα τους ή το συγγραφέα τους ή τον εκδότη ή το περιεχόμενο ή το είδος, παίζουμε το παιχνίδι του βιβλιοπώλη, φτιάχνουμε σταυρόλεξα, εκδίδουμε ταυτότητα στον αγαπημένο μας ήρωα, φτιάχνουμε την ταυτότητα του κάθε βιβλίου, φιλοξενούμε τους ήρωες στο σπίτι μας, εικονογραφούμε ένα βιβλίο με δικό μας τρόπο, παίρνουμε ένα παλιό βιβλίο και του βάζουμε χρώματα και εικόνες, διαλέγουμε ένα βιβλίο ενός εικονογράφου που έχουμε εικονογραφήσει κι εμείς και τον καλούμε στο σχολείο, διασκεδάζουμε αλλάζοντας τις εικόνες ενός βιβλίου, κρύβουμε ένα βιβλίο και το ψάχνουμε οδηγούμενοι από διάφορες πληροφορίες, φωτοτυπούμε μια σελίδα βιβλίου με κείμενο και εικόνα τη σκίζουμε, τη μοιράζουμε μεταξύ μας και συμπληρώνουμε την υπόλοιπη...

και άλλες δραστηριότητες που γειτνιάζουν με άλλες μορφές τέχνης όπως μουσική, ζωγραφική, κατασκευές, παιχνίδια, θέατρο κλπ., θέτουν τον αναγνώστη, από μια διαφορετική οπτική περισσότερο οικεία, να ανταποκριθεί και να προσλάβει πολλαπλώς το κείμενο. Παρόμοιες ερωτήσεις κάνουν το μικρό αναγνώστη *παραγωγό, συνδημιουργό* του κειμένου, τον τοποθετούν πλάι και μέσα στο κείμενο, του κινητοποιούν *διαδικασίες διακειμενικότητας, ανάκλησης παρόμοιων εμπειριών, δημιουργίας προσδοκιών, επαληθεύσεων ή διαψεύσεων,*

μεταμόρφωσης της μνήμης του, διαδικασίες ουσιαστικής ανταπόκρισης και πρόσληψης, ουσιαστικής ταύτισης και συνάμα κριτικής αποστασιοποίησης εν τέλει διεύρυνσης του αναγνωστικού και αισθητικού του ορίζοντα μέσα από τους κοινούς και συνάμα διαφορετικούς τόπους των επιμέρους αναγνωστικών εμπειριών.

Παρόμοιες ερωτήσεις και δράσεις σημαίνουν σεβασμό στην ιδιαιτερότητα του μικρού αναγνώστη, γνώση στην ιδιαίτερη αναγνωστική του ιστορία, αβίαστη κατάθεση της εμπειρίας του, συστοίχιση των βιωμάτων του κειμένου με τα δικά του βιώματα. Έτσι όπως θα έλεγε και ο Iser βάζοντας ο αναγνώστης σε κίνηση το κείμενο βάζει σε κίνηση και τον εαυτό του (Iser, 1980). Μια τέτοια *αλληλεπίδραση* με το κείμενο ή όπως αναφέρει η Rosenblatt *συναλλαγή* (Rosenblatt, 1978, 1983) είναι που δημιουργεί το δημιουργικό, το λειτουργικό εν τέλει τον εν εξελίξει *κριτικό αναγνώστη* (Hunt, 2001) και όχι τον περιστασιακό ή παθητικό αναγνώστη. Εκείνον στον οποίο το διάβασμα θα του είναι απαραίτητο και όχι καταναγκασμός ή πεδίο άντλησης γνώσης. Ο μαθητής αναγνώστης καταλαβαίνει ότι στη λογοτεχνία όλοι και όλες εντάσσονται με τις ερωτήσεις, τις απαντήσεις, στις δράσεις στο λογοτεχνικό παιχνίδι. Έτσι ο αναγνώστης πείθεται, επικοινωνεί και δρα δημιουργικά.

Η ανάγνωση, σε μια τάξη όπου εφαρμόζονται δημιουργικές πρακτικές κι έναν δάσκαλο/δασκάλα *διαμεσολαβητή/εμψυχωτή-διαμεσολαβήτρια/εμψυχώτρια*, ως δυναμική διαδικασία κύρια μεταξύ κειμένου και αναγνώστη, ακολουθώντας διαδρομές της καθημερινότητας και της εμπειρίας είτε ως ανάγκη συστοιχισμένη μ' αυτήν είτε ως συνειδητή ή ασυνειδητή ανάκληση των σημειομένων της, είναι ένα μέσο αυτογνωσίας του μικρού παιδιού, στο οποίο εμφυσάται ένα αξιακό πλαίσιο που εν δυνάμει εγκλείει έναν πραγματωμένο και συνάμα έναν εξελισσόμενο ανθρωπισμό. Η *πράξη της ανάγνωσης* σύμφωνα με το Βραζιλιανό παιδαγωγό P. Freire (Freire, 1985) είναι μια *στάση απέναντι στον κόσμο*.

Λέει ο Οδυσσέας Ελύτης στη *Μαρία Νεφέλη*: «*Είμαστε το αρνητικό του ονείρου/ γι' αυτό φαινόμεστε μαύροι και άσπροι/ και ζούμε τη φθορά/ πάνω σε μίαν ελάχιστη πραγματικότητα*». Τα παιδιά όμως βλέπουν πολύχρωμα το θετικό του ονείρου. Όπως και η τέχνη. Ίδου λοιπόν η ταύτιση της τέχνης και της παιδικής ηλικίας και ταυτόχρονα η στάση του δασκάλου/ της δασκάλας οι οποίοι μέσα από μια «*εκδρομή δίχως τέλος*», για να θυμηθούμε τον Α. Εμπειρικό (*Ενδοχώρα*), υπερβαίνουν τη φθορά και μαζί με τους μαθητές τους ανιχνεύουν την ομορφιά της τέχνης, ειδικότερα της λογοτεχνίας σε ένα σχολικό πρόγραμμα το οποίο θα έπρεπε να «*αναγνωρίζει*» ουσιαστικά τη λογοτεχνία. Δημιουργούν έναν άλλο τύπο ουσιαστικού, ενεργητικού, διαπολιτισμικού τελικά κριτικού αναγνώστη στον οποίο το βιβλίο θα είναι αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας.

Είναι όμως απαραίτητο στη σχολική και κοινωνική πραγματικότητα να βαδίσουμε στα χνάρια ενός ανθρωπιστικού πολιτισμού, να δημιουργήσουμε τέτοιους κώδικες επικοινωνίας εμποτισμένους με φαντασία και όραμα, ανάμεσα στ' άλλα και με διάμεσο το βιβλίο. Επειδή επικοινωνώντας με το φαντασιακό πληθυσμό των βιβλίων, σαν μέσα από καθρέφτη, βλέπουμε συνάμα και τον εαυτό μας να «*κοιτάζει*» τα είδωλα των άλλων κι έτσι επικοινωνώντας αδιόρατα μαζί τους μέσω του βιβλίου γνωρίζουμε βαθύτερα τον εαυτό μας και τον κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Ελληνόγλωσσα

-

- Αντλερ, Μ. - Βαν Ντόρεν Τ. *Πώς να διαβάσετε ένα βιβλίο*. Μετ. Δ. Αυγερινός, Αθήνα, Πατάκης, 1998.
- Αποστολίδου, Β. Κριτήρια Επιλογής Λογοτεχνικών Βιβλίων για Σχολική Χρήση, Αθήνα, ΟΕΔΒ, 1997.
- Αποστολίδου, Β.- Καπλάνη, Ε - Χοντολίδου, Ε. (Επιμέλεια). *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο. Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*. Αθήνα, Τυπωθήτω, 2004.
- Bloom, Η. *Πώς και γιατί να διαβάζουμε*. Μετ. Κ. Καβατζόγλου, Αθήνα, Τυπωθήτω, 2004.
- Hall, J. *Η κοινωνιολογία της λογοτεχνίας*. Μετ. Μ. Τσαούση. Αθήνα, Gutenberg, 1990.
- Καρπόζηλου, Μ. *Το παιδί στη χώρα των βιβλίων*. Αθήνα, Καστανιώτης, 1994.
- Καψωμένος, Ερ. *Αφηγηματολογία-Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας*. Αθήνα, Πατάκης, 2003.
- Ματσαγγούρας, Γ. Η. (επιμ.). *Σχολικός Εγγραμματισμός. Λειτουργικός, Κριτικός, Επιστημονικός*. Αθήνα, Γρηγόρης, 2007.
- Μπαλάσκα, Κ. *Ταξίδι με το κείμενο*. Αθήνα, Εικαιρότητα, 1990.
- Παπαδάτος, Σ. Γ. "Η σχολική εμπειρία και ο μελλοντικός αναγνώστης", περ. *Μανδραγόρας*, αρ.τ. 16-17/ 97
- Παπαδάτος, Σ. Γ. – Πολίτης, Δ. « Ο Εγγραμματισμός στη Σχολική Πράξη: Ανθολόγιο Λογοτεχνίας» στο Ματσαγγούρας, Η. (επιμ.). *Σχολικός Εγγραμματισμός. Λειτουργικός, Κριτικός, Επιστημονικός*. Αθήνα, Γρηγόρης, 2007, σσ. 545-554.
- Ροντάρι, Τζ. *Γραμματική της φαντασίας*. Μετ. Γ. Κασαπίδης. Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003.
- Ροντάρι, Τζ. *Ασκήσεις Φαντασίας*. Μετ. Μ. Βερτσώνη-Κοκόλη. Αθήνα, Τέσσερα, 1990.
- Vygotsky, L. S. *Σκέψη και Γλώσσα*. Επιμέλεια Στ. Βοσνιάδου, Αθήνα, Gutenberg, 1997

β. Ξενόγλωσση

- Freire, P. *The politics of Education. Culture, Power and Liberation*. Transl. D. P. Macedo. Praeger/Greenwood, 1985.
- Iser, W. *The Act of Reading. A Theory of Aesthetic Response*. Baltimore and London, The Johns Hopkins University Press, 1991
- Iser, Wolfgang. «Interaction between Text and Reader» ,στο: S. Suleiman – I. Crosman, *The Reader in the Text; Essays on Audience and Interpretation*, Rrinceton University Press, USA 1980.
- Jauss, H.R. *Toward an Aesthetic of Reception*, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1982.
- Nikolajeva, M. *Aesthetic Approaches to Children' Literature. An Introduction*, Lanham, Toronto, Oxford, The Scarecrow Press, Inc., 2005.
- Nodelman, P. *The Pleasures of Children' s Literature*. New York, Longman, 1996².
- Rosenblatt, L.M. *The Reader, the Text, the Poem: The Transactional theory of the Literary Work*. Carbondale, Southern Illinois University Press, 1978.
- Rosenblatt, L.M. *Literature as Exploration*. New York, Appleton-Century, 1938, New York, Modern Language Association, 1983.
- Tompkins, Jane P. *Reader-Response Criticism: From Formalism to Post-structuralism*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 1980.

Tompkins, E. G. *Literacy for the 21st Century. A Balanced Approach*. Pearson Merrill-prentice Hall, 2006.

Townsend, J-R. *Written for children*. London, Penguin Books, 1987 (3)

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ

Ενδεικτικοί κατάλογοι με Προτάσεις Βιβλίων

Οι παρακάτω διαδρομές-συναντήσεις με τα παιδιά είναι εντελώς προαιρετικές, ενδεικτικές και διόλου υποδειγματικές. Ο/Η κάθε συνάδελφος δρώντας ως διαμεσολαβητής/διαμεσολαβήτρια και εμπυχωτής/εμπυχωτρια έχει την απόλυτη ευχέρεια να κάνει σε συνεργασία με τα παιδιά και δικές του/της δράσεις ή μπορεί να προσθέσει στοιχεία σε αυτές που παραθέτουμε ή ακόμη και να τις αγνοήσει. Τις παραθέτουμε περισσότερο για να δείξουμε ότι μπορούμε στην ώρα φιλιαναγνώσιας να κάνουμε άπειρα πράγματα, βέβαια λίγα μα ενδιαφέροντα και διαφορετικά κάθε φορά. Αν η κάθε ώρα της φιλιαναγνώσιας δε μοιάζει με ένα ακόμη μάθημα, κυρίως της γλώσσας, αν η κάθε ώρα της φιλιαναγνώσιας δεν εντάσσεται στην ίδια φόρμα, αλλά διαφέρει από τις ώρες των μαθημάτων και το σπουδαιότερο: διαφέρει ως ένα βαθμό κάθε φορά ακόμη και από την προηγούμενη της, τότε είναι βέβαιο ότι τα παιδιά δε θα τη συσχετίζουν με τα μαθήματα, θα την περιμένουν με χαρά γιατί θα έχει το στοιχείο της έκπληξης, δε θα βαριούνται και επίσης είναι βέβαιο ότι βρισκόμαστε σε πολύ καλό δρόμο για τη δημιουργία ουσιαστικών αναγνώστων. Εκείνο όμως που πρέπει να υπογραμμίσουμε είναι ότι για οποιαδήποτε επιλογή και για οποιοδήποτε μικρό ή μεγάλο σχέδιο/πράγραμμα φιλιαναγνώσιας, είναι απαραίτητος ένας αρχικός σχεδιασμός από τον/την εκπαιδευτικό πάντα σε συνεργασία με τους μαθητές/τις μαθήτριες μέσα από ομαδικού τύπου διεργασίες και στα πλαίσια της καλλιέργειας της κοινότητας αναγνώστων.

Ένας ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ (μπορεί κι από φελιζόλ) σε κάποιο εμφανές σημείο της αίθουσας που θα ανανεώνεται είναι απαραίτητος. Όπως επίσης ένα χαλί και μαξιλαράκια στο πίσω της αίθουσας. Επίσης είναι εύκολο να τοποθετηθεί ένα κιβώτιο (π.χ. μπορεί να ονομαστεί ΤΟ ΣΕΝΤΟΥΚΙ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ με παιχνίδια που μπορούν να φέρουν τα παιδιά ή είναι δυνατόν να κατασκευάσουν π.χ. στην ώρα της αισθητικής αγωγής) που θα το χρωματίσουν/ζωγραφίσουν τα παιδιά και ίσως να δημιουργηθεί μια μικρή δισκοθήκη με ψηφιακούς δίσκους αγαπημένους των παιδιών (και σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό της μουσικής αγωγής).

45 ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ Α' - Β' - Γ' ΤΑΞΕΙΣ

1^η διαδρομή:

Διαβάζουμε στα παιδιά ένα παραμύθι ή μια σύγχρονη παραμυθική ιστορία. Το διάβασμα συνοδεύεται από απαλή μουσική. Στη συνέχεια συζητάμε για την υπόθεση. Τα παιδιά αναφέρονται σε ό,τι τα εντυπωσίασε. Αν υπάρχει χρόνος μπορούν να ζωγραφίσουν εικόνες από την ιστορία και να τις αναρτήσουν στον ΠΙΝΑΚΑ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ.

2^η διαδρομή:

Αφηγούμαστε στα παιδιά ένα παραμύθι. Κουβεντιάζουμε γι' αυτό, λέμε τις εμπειρίες μας από άλλα παραμύθια που μπορεί να έχουν παρόμοιους ήρωες και στη συνέχεια τα παιδιά μπορούν να το αφηγηθούν. Ορισμένες σκηνές τις αναπαριστούν με παντομίμα. Τα άλλα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν τις σκηνές.

3^η διαδρομή:

Αφηγούμαστε ή επιπλέον οι μεγαλύτερες τάξεις αφηγούνται ή διαβάζουν μεγαλόφωνα παραμύθια και ιστορίες που ξέρουν (τα παιδιά έχουν φέρει και βιβλία από το σπίτι που τα έχουν διαβάσει ή επιλέγουμε εμείς από τη βιβλιοθήκη, αν υπάρχει, του σχολείου). Κουβεντιάζουμε για τους ήρωες, τις διαδρομές τους και αν υπάρχει χρόνος ζωγραφίζουμε σκηνές σε ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου. Μπορούμε να γράψουμε και λεζάντες. Οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να γίνουν στα πλαίσια της ομάδας. Μουσική υπόκρουση τη στιγμή των εργασιών είναι απαραίτητη.

4^η διαδρομή:

Παρουσιάζουμε στα παιδιά μικρά έμμετρα ποιήματα. Τα απαγγέλλουμε αρκετές φορές. Στη συνέχεια παίρνουμε στίχους από το καθένα και προσπαθούμε να γράψουμε ένα άλλο ποίημα. Είναι το ποίημα της τάξης. Επίσης προβαίνουμε σε διάφορα παιχνίδια: π.χ. λέμε ή γράφουμε ένα άλλο ποίημα με τους τίτλους άλλων ποιημάτων. Παίζουμε με τη ρίμα τους. Βρίσκουμε παρόμοιες λέξεις και προσπαθούμε σαν σε παιχνίδι να γράψουμε στίχους. Τέλος μπορούμε να... ζωγραφίσουμε εικόνες των ποιημάτων και των στίχων που έχουμε δημιουργήσει.

5^η διαδρομή:

Διαλέγουμε ένα εικονογραφημένο βιβλίο από τη βιβλιοθήκη της τάξης ή του σχολείου. Προηγουμένως καλύπτουμε με χαρτί λευκό τις ζωγραφιές του εικονογράφου. Το διαβάζουμε μαζί με τα παιδιά και στη συνέχεια προτείνουμε στα παιδιά να το εικονογραφήσουν σε χαρτί που έχουμε μεριμνήσει, ώστε να ταιριάζει στο μέγεθος των εικόνων που έχουμε καλύψει. Στο τέλος συγκρίνουμε τις δικές μας ζωγραφιές με αυτές του/της εικονογράφου.

6^η διαδρομή:

Πραγματοποιούμε τη δραματοποίηση τμημάτων μιας ή περισσότερων ιστοριών ή ακόμη και μιας ολόκληρης ιστορίας (από αυτές που έχουμε πει ή έχουμε διαβάσει). Είναι απαραίτητο να συμμετάσχουν στη δραματοποίηση όλα τα παιδιά σε ομάδες παρουσιάζοντας δύο ή και περισσότερες φορές το τμήμα της ιστορίας ή όλη την ιστορία.

7^η διαδρομή:

Ξαναδιαβάζουμε ή αφηγούμαστε μία από τις προηγούμενες ιστορίες με διαφορετικό τρόπο. Λέμε στα παιδιά να την αφηγηθούν σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση α) από την πλευρά ενός ήρωα που παρουσιάζεται από την αρχή της ιστορίας και β) από την πλευρά ενός ήρωα που εμφανίζεται αργότερα. Είναι μια καλή εξάσκηση και ένα «μάθημα» αφηγηματολογίας. Στη συνέχεια λέμε στα παιδιά να θυμηθούν ήρωες από ιστορίες που ξέρουν και να ζωγραφίσουν τους πρωταγωνιστές. Όλες αυτές οι προσωπογραφίες, στο τέλος, τοποθετούνται σε ένα φάκελο. Είναι ο φάκελος των προσωπογραφιών. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να γράψουν ένα μικρό κειμενάκι κάτω από κάθε προσωπογραφία.

8^η διαδρομή:

Αν υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο ή στην τάξη προβαίνουμε σε μια απλή ταξινόμηση των βιβλίων: Παράδειγμα: ταξινομούμε με τα παιδιά τα βιβλία σύμφωνα με το χρώμα του εξώφυλλού τους ή ταξινομούμε τα βιβλία σύμφωνα με το μέγεθός τους ή σύμφωνα με τη ζωγραφιά του εξώφυλλου (ζώα, άνθρωποι κ.ά.). Επίσης ξεχωρίζουμε και τα βιβλία γνώσης, αφού εξηγήσουμε στα παιδιά το περιεχόμενό τους. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και κάθε μία ομάδα επιλέγει ένα βιβλίο για να το διαβάσουμε στην τάξη τις επόμενες ημέρες.

9^η διαδρομή:

Διαβάζουμε εμείς ή τα παιδιά μια ιστορία από αυτές που επέλεξαν από τη βιβλιοθήκη. Στη συνέχεια λέμε στα παιδιά να συζητήσουμε για την πλοκή της (πλοκή είναι η ακολουθία των γεγονότων). Ευνόητο ότι δεν αναφέρουμε ορολογίες. Βρίσκουμε τις χαρακτηριστικές σκηνές της ιστορίας και στη συνέχεια χωρίζομαστε σε ομάδες και η κάθε μια ζωγραφίζει τη δική της

εικόνα σε μεγάλο χαρτί. Τέλος μπορούμε να γράψουμε και λεζάντες και να αναρτήσουμε την ιστορία σε εικόνες στην τάξη μας.

10^η διαδρομή:

Παίζουμε το ακόλουθο παιχνίδι: τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες των τεσσάρων και η καθεμία ομάδα επιλέγει από ένα γνωστό παραμύθι. Το ανακοινώνουν και το αφηγείται ένα μέλος της ομάδας. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα «δανείζει» τον ήρωά της στην άλλη ομάδα ώστε να τον χρησιμοποιήσει στη δική της ιστορία αντί για τον πρωταγωνιστή της. Για παράδειγμα η Σταχτοπούτα παίρνει το ρόλο της Κοκκινোসκουφίτσας κι η Κοκκινোসκουφίτσα το ρόλο της Σταχτοπούτας. Τώρα η κάθε ομάδα αφηγείται τα παραμύθια με αυτόν τον τρόπο ή τα ζωγραφίζει. Τα πιο μεγάλα παιδιά μπορούν να τα γράψουν και να τα εικονογραφήσουν, τα πιο μικρά παιδιά μπορούν να τα αφηγηθούν και να τα εικονογραφήσουν. Αν δεν φτάσει ο χρόνος μπορούμε να συνεχίσουμε την επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας.

11^η διαδρομή:

Δίνουμε στα παιδιά βιβλία με ποιήματα. Διαβάζουν διάφορα σιωπηρά και στη συνέχεια τα διαβάζουν μεγαλόφωνα. Η κάθε ομάδα ξεχωρίζει από ένα ποίημα και στη συνέχεια τα συζητάμε (σε τι αναφέρονται κλπ.). Μπορούμε δε να μιλήσουμε και για τους ποιητές. Μάλιστα φωτοτυπούμε προσωπογραφίες τους και τις αναρτούμε στο ταμπλό φιλιαναγνωσίας. Κάτω από κάθε ποιητή αναρτούμε το ποίημά του. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να συνεχιστεί και ως εξής: τα παιδιά γράφουν στίχους με λέξεις ή φράσεις του ποιητή και επίσης τους αναρτούν κάτω από την εικόνα του ποιητή.

12^η διαδρομή:

Φροντίζουμε ώστε στην τάξη να έχουμε αποθηκευμένα διάφορα παιχνίδια που έχουν φέρει τα παιδιά από το σπίτι τους. Σε αυτά προθέτουμε και άλλα που ενδεχομένως να έχουν κατασκευάσει τα παιδιά στις ώρες της αισθητικής αγωγής (προς τούτο μπορούμε να έχουμε μια συνεργασία με τους αρμόδιους εκπαιδευτικούς (βλ. εισαγωγή ΣΕΝΤΟΥΚΙ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ)).

Διαβάζουμε ή αφηγούμαστε μια ιστορία (μπορεί να είναι μία από τις επιλεγμένες των παιδιών) χρησιμοποιώντας αυτά τα παιχνίδια. Τα πρόσωπα ή τα διάφορα άλλα αντικείμενα (πχ. ένα σπίτι, ένα καράβι που υποδηλώνει λιμάνι, ένα γαλάζιο γκοφρέ χαρτί που υποδηλώνει τη θάλασσα κλπ.) παίζουν το ρόλο της σκηνοθεσίας και εμπνέουν τους μαθητές, ώστε να προβαίνουν κι εκείνοι σε απόλυτα δικές τους δράσεις.

13^η διαδρομή:

Διαβάζουμε εμείς ή τα παιδιά μια ιστορία από αυτές που επέλεξαν από τη βιβλιοθήκη. Στη συνέχεια λέμε στα παιδιά να συζητήσουμε για τους ήρωες της ιστορίας. Μιλάμε για το χαρακτήρα τους. Ζητάμε από τα παιδιά να μας πουν σε ποια σημεία της ιστορίας ο τάδε ήρωας παρουσιάζεται και τι κάνει. Μπορούμε να ρωτήσουμε τα παιδιά για παράδειγμα: αν ήσασταν εσείς ο ήρωας τι θα κάνατε; ή νομίζετε, ότι εσείς μοιάζετε στον ήρωα; ή ο ήρωας σας μοιάζει; Τέλος γίνεται συζήτηση με βάση τις συγκεκριμένες ή άλλες σχετικές ερωτήσεις.

14^η διαδρομή:

Αποφασίζουμε ότι την επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας θα δραματοποιήσουμε παραμύθια. Χωριζόμαστε σε ομάδες και η κάθε ομάδα επιλέγει από τα γνωστά παραμύθια κάποιο. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα φτιάχνει πρόσκληση και μια αφίσα για το δικό της παραμύθι.

15^η διαδρομή:

Ήδη τα παιδιά έχουν αποφασίσει ποια από τις προηγούμενες ιστορίες θα δραματοποιήσουν σε ομάδες. Η κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιστορία που έχει επιλέξει.

16^η διαδρομή:

Αφηγούμαστε, διαβάζουμε ή διαβάζουν τα παιδιά ένα παραδοσιακό παραμύθι. Στη συνέχεια ζωγραφίζουν διάφορες σκηνές του παραμυθιού σε μικρά μακρόστενα χαρτόνια. Αυτούς πους σελιδοδείκτες τους χρησιμοποιούν στα βιβλία τους ή τους χαρίζουν σε παιδιά άλλων τάξεων ή στους γονείς τους.

17^η και 18^η διαδρομές:

Αν στη βιβλιοθήκη του σχολείου έχουμε κάποιο βιβλίο γνώσης που αναφέρεται στα φυτά, το ξεφυλλίζουμε και το διαβάζουμε σιγά σιγά. Κουβεντιάζουμε για τα φυτά που ξέρουμε αλλά και για τα άλλα. Στο τέλος αποφασίζουμε την επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας να κάνουμε την εξής δράση: να υιοθετήσουμε με έναν παράξενο όσο και ευχάριστο τρόπο τα δέντρα της αυλής μας ή π.χ. του παρακείμενου πάρκου. Δηλαδή, παίρνουμε στοιχεία για τα φυτά από παραμύθια και ιστορίες γνωστές μας ή άλλα βιβλία γνώσης, τα γράφουμε σε μικρά χαρτόνια, επίσης γράφουμε τα ονόματά μας και τα έχουμε έτοιμα, ώστε κάποια στιγμή να τα κρεμάσουμε με μικρές κλωστές στα δέντρα μας.

19^η διαδρομή:

Η παραπάνω δράση μπορεί να διευρυνθεί ως εξής: λέμε στα παιδιά να ξεφυλλίσουμε τα βιβλία που έχουμε ως τώρα διαβάσει. Στη συνέχεια παίρνουμε τα αποσπάσματα που μας αρέσουν και τα γράφουμε σε μικρά χαρτόνια. Μπορούμε δε και να τα εικονογραφήσουμε. Τέλος τα κρεμάμε στα δέντρα της αυλής. Μια δράση που θα προκαλέσει ευχάριστη ατμόσφαιρα σε όλο το σχολείο.

20^η διαδρομή:

Διαβάζουμε μια ιστορία παράγραφο παράγραφο. Κάθε φορά προκαλούμε τα παιδιά να μαντέψουν τη συνέχεια. Όταν τελειώσουμε την ανάγνωση καλούμε τα παιδιά να δώσουν δικό τους τέλος. Στη συνέχεια χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και τους λέμε να γράψουν με λίγα λόγια την ιστορία όπως τα ίδια τη φαντάζονται και στη συνέχεια να την εικονογραφήσουν. Η μισή ομάδα τη γράφει κι η άλλη μισή την εικονογραφεί (σε χαρτάκια κι ύστερα τα κολλάνε στο γραπτό κείμενο). Τέλος διαβάζουν τις ιστορίες τους και τις αναρτούν στο ταμπλό της φιλιαναγνωσίας. Εννοείται ότι στις πολύ μικρές τάξεις η δράση, όπου απαιτείται, θα γίνει προφορικά ή συνέχεια θα δοθεί με ζωγραφική.

21^η διαδρομή:

Αν για παράδειγμα έχουμε επισκεφτεί με τα παιδιά μας ένα μουσείο λαογραφίας κι έχουμε πάρει από αυτό κάποιο διαφημιστικό φυλλάδιο που αναφέρει την ιστορία του ή τα εκθέματά του μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα βιβλίο γνώσεων, ως εξής: κόβουμε τις φωτογραφίες από το φυλλάδιο ή βρίσκουμε άλλες συναφείς από το διαδίκτυο. Εδώ μπορεί να βοηθήσει και ο εκπαιδευτικός της πληροφορικής. Έπειτα βρίσκουμε πληροφορίες για τα εκθέματα. Στη συνέχεια μετά από συζήτηση, τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίζουν εικόνες από το μουσείο αλλά και δικές τους από την εμπειρία τους. Τέλος σε ένα τετράδιο με λευκά φύλλα κολλάμε τις εικόνες και γράφουμε με πένα ή με τον υπολογιστή τα κείμενα. Το αυτοσχέδιο βιβλίο μας μπορεί να εμπλουτισθεί με μικρά συναφή λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. ένα ποίημα για το γεωργό, ένα μικρό σχετικό παραμύθι κλπ). Αν μάλιστα η επίσκεψη έχει γίνει μαζί με την πρώτη τάξη είναι δυνατό το βιβλίο να δημιουργηθεί συνεργατικά [π.χ. οι μικροί ζωγραφίζουν και φωτογραφίζουν, οι «μεγάλοι» φωτογραφίζουν, γράφουν και σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της πληροφορικής εργάζονται στο διαδίκτυο (π.χ. στήνοντας το βιβλίο)].

22^η εκδρομή:

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και διαλέγουν από ένα βιβλίο από τη βιβλιοθήκη της τάξης ή του σχολείου ή έχουν φέρει από το σπίτι τους. Μπορεί όμως να είναι και κάποια από τα βιβλία που ήδη έχουμε διαβάσει. Στη συνέχεια διαβάζουμε τα βιβλία ή αποσπάσματά τους υπό τους

ήχους διάφορων μουσικών κομματιών. Η συζήτηση στη διάρκεια ή στο τέλος περιστρέφεται γύρω από ποιο κομμάτι ταιριάζει σε κάθε βιβλίο. Στο τέλος ανακηρύσσουμε το καλύτερο κομμάτι και την καλύτερη ταιριαστή του μουσική.

23^η διαδρομή:

Αφηγούμαστε στα παιδιά μια καινούργια ιστορία. Στη συνέχεια συζητάμε για τους ήρωες και τα συναισθήματά τους. Αποφασίζουμε στη συνέχεια να μιλήσουμε και να ζωγραφίσουμε τους ήρωες και να συμπληρώσουμε το άλμπουμ που ήδη έχουμε δημιουργήσει σε προηγούμενη δράση μας.

24^η διαδρομή:

Ρωτάμε τα παιδιά ποιο από τα προηγούμενα βιβλία που έχουμε διαβάσει θα προτιμούσαν να το ξαναβλέπαμε. Συζητάμε για τις δραστηριότητες που κάναμε ως τώρα για τα βιβλία μας. Στη συνέχεια τους προτείνουμε να χωριστούν σε ομάδες και να αποφασίσουν να κάνουν από μία δραστηριότητα η κάθε ομάδα (π.χ. αφίσα, δραματοποίηση, ζωγραφική σκηνών, προσωπογραφίες ηρώων κλπ.). Στο τέλος τις παρουσιάζουν και τις αναρτούν στο ταμπλό ή τις παρουσιάζουν αν πρόκειται για δραματοποιήσεις.

25^η και 26^η διαδρομές:

Έχουμε συνεννοηθεί με μια άλλη τάξη να έρθει ένας μαθητής ή μια μαθήτρια και να μας φέρει ένα βιβλίο προκειμένου να το διαβάσουμε, επειδή του άρεσε. Μας αναφέρει λίγα λόγια γι' αυτό. Μας μιλάει ιδιαίτερα για τους γεωγραφικούς χώρους και τις διάφορες τοποθεσίες που διαδραματίζεται η ιστορία. Εμείς στη συνέχεια το διαβάζουμε και βρίσκουμε τους συγκεκριμένους τόπους. Στις πιο μεγάλες τάξεις μπορούμε να προβούμε στις εξής δράσεις: βρίσκουμε πληροφορίες για τους τόπους ώστε να συζητήσουμε για αυτούς την επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας. Επίσης μπορούμε να συζητήσουμε για τους ήρωες και τις πράξεις τους. Οι μικρές τάξεις μπορούν να ζωγραφίζουν τους τόπους την επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας σε μικρά παραλληλόγραμμα χαρτονάκια, ώστε να φτιάξουν σελιδοδείκτες τους οποίους στη συνέχεια τους χαρίζουν στην τάξη του μαθητή ή της μαθήτριας που τους αφηγήθηκε την ιστορία.

27^η διαδρομή:

Θυμόμαστε προηγούμενα βιβλία που έχουμε διαβάσει. Τα αναδιηγούμαστε και αποφασίζουμε να γράψουμε ή να ζωγραφίζουμε μηνύματα των ηρώων τους που υποτίθεται ότι μας τα στέλνουν. Στη συνέχεια τους στέλνουμε κι εμείς μηνύματα. Οι μικρές τάξεις μπορούν αντί για μηνύματα να ζωγραφίζουν κάρτες με ευχές για τους ήρωες. Οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να γίνουν υπό τους ήχους μουσικής υπόκρουσης. Αν υπάρχει χρόνος παίζουμε με αινίγματα: Π.χ. Ποιος είναι εκείνος που δεν είναι ψηλός, κυλάει και... τρώγεται;

28^η διαδρομή:

Διαβάζουμε ένα ακόμη βιβλίο μαζί με τους μαθητές μας. Συζητάμε για λίγο για τους ήρωες και τις πράξεις τους. Στη συνέχεια παίρνουμε χαρτί του μέτρου και το απλώνουμε στο δάπεδο. Καλούμε τα παιδιά κι εμείς μαζί, να προβούμε σε δραστηριότητες της αρεσκείας μας. Άλλοι μαθητές γράφουν κειμενάκια, άλλοι ζωγραφίζουν, άλλοι γράφουν μηνύματα των ηρώων κλπ. Οι δραστηριότητες είναι και από τις δύο πλευρές του χαρτιού. Αποφασίζουμε να αλλάζουμε κάθε δύο μέρες στο χαρτί θέση για τις επόμενες δύο εβδομάδες.

Η συγκεκριμένη δράση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μιλήσουμε με τα παιδιά για το χρόνο της ιστορίας (πότε διαδραματίζονται τα γεγονότα, πόσο χρόνο κρατούν κλπ.). Έτσι οι ζωγραφιές τους μπορεί να αλλάξουν π.χ. εποχές, άλλη ώρα της ημέρας κλπ.

29^η διαδρομή:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιλέγουν από ένα βιβλίο και το διαβάζουν σιωπηρά. Στη συνέχεια ο καθένας/η καθεμία προβαίνει σε δραστηριότητα της αρεσκείας του/της.

30^η διαδρομή:

Οι μαθητές αναλαμβάνουν να υποδυθούν κάποιον ήρωα ο καθένας/η καθεμία από όποια ιστορία επιθυμεί. Μάλιστα είναι δυνατόν από την προηγούμενη ημέρα να έχει μαζί του /μαζί της ένα διακριτικό σύμβολο του συγκεκριμένου ήρωα (π.χ. ένα καπέλο, ένα ραβδί, ένα γιλέκο κλπ.). Στη συνέχεια υποτίθεται ότι ο κάθε ήρωας επισκέπτεται την τάξη μας. Μας αφηγείται κάτι από την ιστορία και στη συνέχεια μας λέει κάτι που επιθυμεί να κάνουμε. Για παράδειγμα μπορεί να μας προτείνει να διαβάσουμε ένα βιβλίο που του άρεσε, να μας προτείνει κάποια κινηματογραφική ταινία, ένα θεατρικό έργο, μια επίσκεψη σε βιβλιοπωλείο κλπ.

31^η διαδρομή:

Με αφορμή την προηγούμενη πρόταση ενός ή περισσότερων ηρώων, επισκεπτόμαστε με την τάξη μας ένα βιβλιοπωλείο. Προηγουμένως έχουμε συνεννοηθεί με το βιβλιοπώλη, ώστε να μας υποδεχτεί. Στη συνέχεια πηγαίνουμε στο βιβλιοπωλείο, περιεργαζόμαστε τα ράφια με τα βιβλία, ξεφυλλίζουμε πολλά από αυτά και τέλος στεκόμαστε στον πάγκο με τα παιδικά βιβλία. Τα ξεφυλλίζουμε, περιεργαζόμαστε τα εξώφυλλα τους, τα οπισθόφυλλα τους, διαβάζουμε αποσπάσματα από αυτά και γενικά συζητάμε για τα βιβλία ως αντικείμενα. Ο βιβλιοπώλης μπορεί να μας μιλήσει για τους συγγραφείς τους εκδοτικούς οίκους, τους εικονογράφους κλπ. Τα παιδιά μπορούν να κρατούν σημειώσεις.

32^η διαδρομή:

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα βιβλίο και κάθε μέλος της το διαβάζει μεγαλόφωνα και διαφορετικά κάθε φορά (π.χ. ευχάριστα, γρήγορα, αργά-αργά, με χιούμορ, θυμωμένα, οργισμένα κλπ.).

33^η και 34^η διαδρομές:

Αποφασίζουμε με τα παιδιά να διαβάσουμε ένα βιβλίο προκειμένου να καλέσουμε στην τάξη ένα συγγραφέα. Πράγματι: διαβάζουμε σε μια ώρα φιλιανγνωσίας το βιβλίο, κουβεντιάζουμε για αυτό (για τους ήρωες, την πλοκή, τα συναισθήματα των ηρώων και τα δικά μας) χωρίζομαστε σε ομάδες προβαίνουμε σε δράσεις (ζωγραφίζουμε τους ήρωες, τις σκηνές, φτιάχνουμε σελιδοδείκτες, γράφουμε τις εντυπώσεις μας για το βιβλίο) και καλούμε το συγγραφέα. Επίσης η κάθε ομάδα έχει γράψει και ερωτήσεις που θα τις υποβάλλει στο συγγραφέα. Την επόμενη ώρα φιλιανγνωσίας, ο συγγραφέας έρχεται στην τάξη μας μας μιλάει και εμείς τον ρωτάμε για το βιβλίο του, αλλά και για άλλα πράγματα. Στο τέλος του χαρίζουμε τις δραστηριότητές μας σε ένα ντοσιέ.

35^η διαδρομή:

Με αφορμή την ανάγνωση μιας ιστορίας προβαίνουμε στη δραματοποίησή της. Στη συνέχεια τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες των δύο και προβαίνουν στην κατασκευή κόμικς. Σε χαρτί Α4 ζωγραφίζουν δύο σκηνές από την ιστορία με ήρωες να συζητούν μεταξύ τους. Βάζουν και συννεφάκια και γράφουν μέσα λόγια. Στις πολύ μικρές τάξεις μπορούν να αρχίσουν με μία εικόνα και στο κάτω μέρος να γράψουν μία μικρή λεζάντα.

36^η -37^η διαδρομές:

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες. Τα παιδιά επιλέγουν μια ιστορία να διαβάσουν και στη συνέχεια βρίσκουν τους ήρωες στο σεντούκι ή τους κατασκευάζουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού των καλλιτεχνικών και με κατάλληλη μουσική υπόκρουση (συνεργασία εκπαιδευτικού μουσικής παρουσιάζουν την ιστορία την επόμενη ώρα φιλιανγνωσίας).

38^η διαδρομή:

Ρωτάμε τα παιδιά να μας πουν ποια ιστορία από τις προηγούμενες θα θέλαμε να συναντήσουμε. Στη συνέχεια κάνουμε ερωτήσεις π.χ. ποιος είναι ο πρωταγωνιστής; πώς είναι; πού ζει;; ποιος είναι ο ρόλος του; ποιο εμπόδιο συνάντησε; πώς ξεπέρασε το εμπόδιο; τι έγινε στο τέλος; Πρόκειται για μια σπουδή σε σημαντικά στοιχεία της αφήγησης η οποία μπορεί να μας υποδείξει και την επόμενη ενασχόλησή μας στην ώρα της φιλιαναγνωσίας.

39^η διαδρομή:

Με αφορμή ένα στοιχείο της επικαιρότητας (π.χ. μόλυνση περιβάλλοντος κλπ.) παρουσιάζουμε ένα σχετικό βιβλίο στα παιδιά. Αφού το διαβάσουμε και συζητήσουμε για λίγο (εντυπώσεις, συσχετισμός με το προαναφερθέν επίκαιρο στοιχείο) προβαίνουμε σε δράσεις. Τα παιδιά ήδη έχουν μια ευχέρεια για πολλαπλές δράσεις. Χωρίζονται σε ομάδες των δύο και στη συνέχεια μπορούν να ασχοληθούν με δραστηριότητες όπως: ζωγραφική, κατασκευή αφίσας, γραφή διάφορων κειμένων, μηνύματα των ηρώων προς τους αναγνώστες κλπ. (βλ. προηγούμενες δράσεις), στο τέλος κατασκευάζουν ένα χειροποίητο πολυβιβλίο. Όλες τις δράσεις τις τοποθετούν σε ένα διπλωμένο χαρτί Α3 (με τίτλο, οπισθόφυλλο, ζωγραφιές κλπ.) το οποίο μία από τις ομάδες ήδη έχει εικονογραφήσει σε εξώφυλλο.

40^η διαδρομή:

Διαβάζουμε ένα συγκεκριμένο εικονογραφημένο βιβλίο. Παίζουμε το ακόλουθο παιχνίδι: τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Από την πρώτη ομάδα θα βγει ο συγγραφέας, από τη δεύτερη ο εικονογράφος, από την τρίτη ένας δημοσιογράφος κι από την τέταρτη ο αναγνώστης. Αφήνουμε λίγη ώρα να συζητήσουν μεταξύ τους για τους συγκεκριμένους ρόλους. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα απευθύνει ερωτήσεις στην άλλη. Εννοείται ότι στις προηγούμενες ώρες φιλιαναγνωσίας έχουμε μιλήσει για τους συγκεκριμένους ρόλους.

41^η διαδρομή:

Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερες ομάδες. Οι δύο ομάδες αναλαμβάνουν να κάνουν ερωτήσεις στις άλλες δύο για τα βιβλία που γνωρίζουν ως τώρα. Π.χ. περιγράφουν το τοπίο ή τον ήρωα και τα άλλα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν. Οι άλλες δύο ομάδες παριστάνουν με παντομίμα στιγμιότυπα των βιβλίων και τα άλλα παιδιά επίσης προσπαθούν να μαντέψουν.

42^η διαδρομή:

Αφηγούμαστε μια ιστορία. Δίχως να συζητήσουμε γι' αυτήν τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε μία ομάδα δημιουργεί το δικό της βιβλίο με δραστηριότητες που η ίδια θα επιλέξει. Στο τέλος η κάθε ομάδα παρουσιάζει το δικό της βιβλίο.

43^η διαδρομή:

Από όλα τα βιβλία που διαβάσαμε ποια θα επιλέγαμε για να φτιάξουμε μια βιβλιοθήκη για παιδιά της ηλικίας μας; Ζωγραφίζουμε και γράφουμε γι' αυτά. Στη συνέχεια συντάσσουμε έναν κατάλογο και τον στέλνουμε στο δήμαρχο και του προτείνουμε να εμπλουτίσει με αυτά τη βιβλιοθήκη του Δήμου και τους παιδικούς σταθμούς της περιοχής μας.

44^η διαδρομή:

Οι μαθητές/μαθήτριες μιλάνε για ένα βιβλίο που έχουν διαβάσει στο παρελθόν και τους άρεσε για διάφορους εξωκειμενικούς και ενδοκειμενικούς λόγους (π.χ. πότε το διάβασαν, ποιος τους το χάρισε, σε ποιο μέρος το διάβασαν, αν μίλησαν γι' αυτό σε φίλους τους κλπ. Επίσης μιλάνε για το περιεχόμενο του βιβλίου.

45^η διαδρομή:

Στην ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ καλούμε τα παιδιά όλου του σχολείου και τους παρουσιάζουμε δραστηριότητες από βιβλία που διαβάσαμε ή γράψαμε (Έκθεση χειροποίητων βιβλίων, Δραματοποίηση, αινίγματα, παντομίμα, κουκλοθέατρο κ.ά. δραστηριότητες).

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

Είναι ευνόητο ότι εάν σε κάποια διαδρομή δεν επαρκεί ο χρόνος είναι δυνατόν ή να αφαιρεθούν τμήματά της ή η διαδρομή μπορεί να συνεχιστεί και στην επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας. Αν και αυτό εξαρτάται και από την επιθυμία των μαθητών, αλλά και από τη φύση των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα κάποια δραστηριότητα είναι δυνατόν να συνεχιστεί στην ώρα των καλλιτεχνικών, της πληροφορικής κλπ. (απαραίτητη η συνεργασία με τον/την αντίστοιχο εκπαιδευτικό).

Είναι πολύ αποδοτικό για την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας δύο ή τρεις ή και περισσότερες ώρες συνεχόμενες ώρες να αφιερώνονται για παράδειγμα σε κάποιο/κάποια συγγραφέα (διαβάζουμε βιβλία του ή αν υπάρχει η δυνατότητα τον καλούμε) ή σε κάποιο γενικότερο θέμα (π.χ. φιλία, συνεργασία, διαφορετικότητα, οικολογία, εθνικές γιορτές, ιστορικά γεγονότα κλπ.).

Επίσης είναι δυνατόν στις παραπάνω διαδρομές να γίνονται και διάφορα παιχνίδια (π.χ. προσομοίωση εκδοτικού οίκου, βιβλιοπωλείου κ.ά). Όπως επίσης και ολόκληρη η ώρα φιλιαναγνωσίας μπορεί να διατεθεί σε κάποιο από τα παραπάνω παιχνίδια-δραστηριότητες.

46 ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ Δ' - Ε' - ΣΤ' ΤΑΞΕΙΣ

1^η διαδρομή:

Συζητάμε γενικά για τα βιβλία. Μιλάμε για αυτά που έχουμε διαβάσει, για τους ήρωές τους, για το πώς ή πού, αν θυμόμαστε, τα διαβάσαμε, ποιος μας χάρισε το πρώτο βιβλίο, αν έχουμε επισκεφτεί βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες, εκθέσεις βιβλίων. Μοιραζόμαστε τις εμπειρίες μας, λέμε τις απόψεις μας για το βιβλίο και αποφασίζουμε για τι περίπου θέλουμε να κάνουμε τις επόμενες εβδομάδες κατά την ώρα της φιλιαναγνωσίας. Π.χ. ανάγνωση-αφήγηση ιστοριών, διάβασμα μυθιστορημάτων, ζωγραφική, κόμικς, γράψιμο ιστοριών, θεατρική μετατροπή κειμένων, δραματοποιήσεις, έκδοση περιοδικού, επίσκεψη στη δημοτική βιβλιοθήκη, επίσκεψη σε βιβλιοπωλείο, επίσκεψη σε εκδοτικό οίκο, κάλεσμα ενός συγγραφέα, δημιουργία ή αναδιοργάνωση της βιβλιοθήκης του σχολείου ή της τάξης κ.ά. συναφείς δραστηριότητες.

2^η διαδρομή:

Διαβάζουμε μια εικονογραφημένη ιστορία. Συζητάμε για την πλοκή και τη δράση της. Τα παιδιά αναφέρονται στα συναισθήματα και στους χαρακτήρες των ηρώων. Βρίσκουμε αναλογίες με την καθημερινότητα. Αν θέλουμε και υπάρχει χρόνος μπορούμε να ζωγραφίσουμε τα συναισθήματα των ηρώων μας. Ο δάσκαλος/Η δασκάλα της ζωγραφικής μπορεί να υποβοηθήσουν δημιουργικά σε τέτοιες δραστηριότητες. Επίσης μπορούμε να μιλήσουμε και για το σκηνικό της ιστορίας (χώρος και χρόνος) και για το πόσο σημαντικά είναι αυτά τα δύο στοιχεία για την εξέλιξη των γεγονότων (ανάλογες δραστηριότητες: ζωγραφική τοποθεσιών της ιστορίας ή αλλαγή τοποθεσίας, ώρας των γεγονότων κλπ.).

3^η διαδρομή:

Έχουμε φωτοτυπίες από παρουσιάσεις βιβλίων σε διάφορα περιοδικά. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού της πληροφορικής ψάχνουμε στο διαδίκτυο για διάφορα παιδικά βιβλία. Φτιάχνουμε με τα παιδιά ένα μικρό κατάλογο βιβλίων από εικονογραφημένα βιβλία, μυθιστορήματα, βιβλία γνώσεων, βιογραφιών, βιβλία ποιημάτων που θα θέλαμε να διαβάσουμε. (Δεν είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί κατά γράμμα ο συγκεκριμένος κατάλογος). (Ο κατάλογος συμπληρώνεται και από ένα αγαπημένο βιβλίο κάθε μαθητή που θα το πρότεινε, ώστε να το διαβάσουν και τα άλλα παιδιά).

4^η διαδρομή:

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και αποφασίζουν να επιλέξουν τέσσερα βιβλία από το συγκεκριμένο κατάλογο. Είναι για παράδειγμα μία εικονογραφημένη ιστορία, δύο μυθιστορήματα, ένα βιβλίο ποιημάτων και ένα βιβλίο γνώσεων. Προτείνουν στο Διευθυντή του σχολείου να τα αγοράσει (δεν είναι πάντως απαραίτητο εάν τα συγκεκριμένα βιβλία υπάρχουν ήδη στη βιβλιοθήκη του σχολείου). Αποφασίσουμε ότι θα τα διαβάζουμε μόνοι, στο σπίτι μας και όταν είμαστε έτοιμοι θα τα παρουσιάσουμε στην τάξη μας. Κουβεντιάζουμε για λίγο τις δραστηριότητες που θα προβεί η κάθε ομάδα. Ρίχνονται ιδέες. Δε δεσμεύονται οι ομάδες.

5^η διαδρομή:

Τα παιδιά με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού πληροφορικής στήνουν στο διαδίκτυο μια ιστοσελίδα (πιθανόν παράρτημα της ιστοσελίδας του σχολείου τους) του βιβλίου. Της δίνουν και όνομα: π.χ. *Το πλοίο των βιβλίων*. Σε αυτό με την ευθύνη των εκπαιδευτικών δημοσιεύουν πληροφορίες για το βιβλίο, δραστηριότητες που κάνουν, προτείνουν βιβλία στους συμμαθητές τους, αναρτούν εικαστικές δημιουργίες με αφορμή το διάβασμα βιβλίων κλπ. Τη συγκεκριμένη ώρα φιλιαναγνωσίας συζητούν και αποφασίζουν για τη σελίδα.

6^η και 7^η διαδρομές:

Τα παιδιά επιλέγουν ένα παραμύθι και αναλαμβάνουν να το παρουσιάσουν στην Πρώτη Δημοτικού. Δηλαδή, αναλαμβάνουν να το αφηγηθούν, να το δραματοποιήσουν και να το παρουσιάσουν σε πίνακες ζωγραφικής. Την πρώτη ώρα φιλιαναγνωσίας ετοιμάζουν τα προαναφερόμενα και τη δεύτερη ώρα φιλιαναγνωσίας τα παρουσιάζουν στην αντίστοιχη ώρα της Πρώτης Δημοτικού.

8^η διαδρομή:

Δίνουμε στα παιδιά να ξεφυλλίσουν ένα βιβλίο με ποιήματα. Επιλέγουν κάποια ποιήματα και τα διαβάζουν δυνατά. Διαβάζουν και τη βιογραφία του συγγραφέα. Στη συνέχεια προχωρούν στην εξής δραστηριότητα: ξεχωρίζουν λέξεις ή φράσεις από τα ποιήματα και δημιουργούν ένα δικό τους ποίημα (ανά έναν μαθητή ή χωρίζονται σε ομάδες και στο τέλος διαβάζουν τα ποιήματα).

9^η διαδρομή:

Τα παιδιά αναλαμβάνουν να ταξινομήσουν τα βιβλία της βιβλιοθήκης της τάξης τους. Συζητάμε μαζί τους για τα διάφορα είδη, παρουσιάζουμε ένα ένα τα βιβλία –πολλά από αυτά ήδη τα γνωρίζουν τα παιδιά, βοηθούνται και από το μέγεθος, το κείμενο του οπισθόφυλλου κλπ- και στη συνέχεια προβαίνουν στις ακόλουθες ταξινομήσεις τις οποίες και καταγράφουν: Ταξινόμηση κατά λογοτεχνικό είδος (παραμύθι, διήγημα, μυθιστόρημα, ποίηση, θέατρο, γνώσεων, βιογραφίες, άλμπουμ, εγκυκλοπαίδειες κλπ.), ταξινόμηση κατά κεντρικό θέμα (ιστορία, μυθολογία, φύση-οικολογία, επιστημονική φαντασία κλπ.). Επίσης προβαίνουν και σε μια ταξινόμηση που μπορεί να έχει σχέση και με τα μαθήματά τους.

10^η -11^η διαδρομές:

Όλα τα παιδιά ξεφυλλίζουν διάφορα βιβλία γνώσεων. Συζητούν γι' αυτά, ξεχωρίζουν τα δύο είδη τους (βιβλία με καθαρές γνώσεις, βιβλία όπου η γνώση προσφέρεται μέσα από μυθοπλασία) και με αφορμή κάποιο μάθημα αποφασίζουν να γράψουν το δικό τους βιβλίο γνώσης. Σημειώνουν σε ένα χαρτί και στη συνέχεια με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού της πληροφορικής συγκεντρώνουν υλικό (κείμενα με πληροφορίες, κείμενα δικά τους, εικόνες) το οποίο παρουσιάζουν κατά τη δεύτερη ώρα φιλιαναγνωσίας προβαίνοντας και στη σύνθεση των βιβλίων τους.

12^η -20^η διαδρομές:

Τα παιδιά με αφορμή το μάθημα της ιστορίας ή το μάθημα της φυσικής ή της μελέτης περιβάλλοντος επιλέγουν ένα ιστορικό μυθιστόρημα (π.χ. για την αρχαία Ελλάδα ή το Βυζάντιο ή την ελληνική επανάσταση) ή ένα οικολογικό μυθιστόρημα κλπ.. Στη συνέχεια αποφασίζουν να το διαβάζουν μεγαλόφωνα τις επόμενες οκτώ με εννέα ώρες φιλιαναγνωσίας. Διαβάζοντάς το κατά διαστήματα σταματούν και συζητούν. Γίνονται και οι αναγκαίες αναφορές στο ιστορικό πλαίσιο (ή το οικολογικό). Μια ομάδα αναλαμβάνει να το παρουσιάσει. Μια άλλη ομάδα αναλαμβάνει να ερευνήσει για άλλα μυθιστορήματα με παρόμοιο θέμα. Οι συζητήσεις κάθε φορά περιστρέφονται γύρω από την πλοκή, τους χαρακτήρες, το χωροχρονικό πλαίσιο με ερωτήσεις π.χ.

αυτό το σημείο εσύ πώς το καταλαβαίνεις;

- *σου θυμίζει κάτι αυτό το στιγμιότυπο;*
- *χρωμάτισε τις παραγράφους του κειμένου, μίλησε για τους ήχους που άκουσες στο κείμενο, πώς συνταιριάζεις την τάδε εικόνα με το σήμερα;*
- *πες το κείμενο από την πλευρά του α ή του β ήρωα, κρίνε τις αντιδράσεις των ηρώων, σύγκρινέ τες με τον εαυτό σου, εσύ πώς θα αντιδρούσες;*
- *τι θα πεις σε ένα συμμαθητή σου αν του πρότεινες αυτό το βιβλίο;; συνέχισε το κείμενο από το τάδε σημείο ή ένα σημείο της αρεσκείας σου, εσύ αν ήσουν στο κείμενο με ποιο ήρωα θα έκανες παρέα;; αν ήσουν στη θέση αυτού του ήρωα πώς θα συμπεριφερόσουν;*
- *σύγκρινε το κείμενο με εικόνες της σημερινής εποχής, ποιον ήρωα από άλλο κείμενο θα καλούσες να πρωταγωνιστήσετε; ποια συναισθήματα προκαλεί το κείμενο;*
- *μπορείς να πάρεις συνέντευξη από τον τάδε ήρωα;*

21^η και 22^η διαδρομές:

Μετά το πέρας της ανάγνωσης και των πολλαπλών συζητήσεων τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν δραστηριότητες. Π.χ. η πρώτη ομάδα αναλαμβάνει να εικονογραφήσει το μυθιστόρημα ή να το μετατρέψει σε κόμικς. Η δεύτερη ομάδα αναλαμβάνει να γράψει υποθετικές συνεντεύξεις που παίρνουν τα μέλη τους από τους ήρωες. Η τρίτη ομάδα αναλαμβάνει να αναφερθεί στα συναισθήματα των ηρώων και να τα συσχετίσει με τα συναισθήματα των αναγνωστών. Η τέταρτη ομάδα αναλαμβάνει να δραματοποιήσει σκηνές του έργου. Η πέμπτη ομάδα αναλαμβάνει να γράψει πιθανές εκδοχές του μυθιστορήματος. Η έκτη ομάδα αναλαμβάνει να διασκευάσει κάποιες σκηνές του μυθιστορήματος σε σεναριακή μορφή. Κατά τη δεύτερη ώρα φιλιαναγνωσίας οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Κατά τη διάρκεια των εργασιών μπορεί να ακούγεται μουσική.

23^η διαδρομή:

Επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του Δήμου. Τα παιδιά ενημερώνονται για τη βιβλιοθήκη, την ιστορία της, τον τρόπο ταξινόμησης των βιβλίων. Αν η βιβλιοθήκη είναι και δανειστική όσα παιδιά επιθυμούν μπορούν να δανειστούν και από ένα βιβλίο.

24^η διαδρομή:

Αποφασίζουμε να γράψουμε ένα δικό μας παραμύθι και επίσης να το εικονογραφήσουμε. Κάνουμε την αρχή απαντώντας στις ερωτήσεις: Ποιο είναι το όνομα του ήρωα; Πώς είναι; Που δρώ; Ποιος είναι ο ρόλος του; Ποιο εμπόδιο συναντά; Πώς ξεπερνάει το εμπόδιο; Ποια είναι η λύση της ιστορίας; Αν απαντήσουμε έχοντας στο νου μας δύο γνωστές ιστορίες, τότε ταξιδεύοντας ανάμεσά τους φτιάχνουμε μια τρίτη, δική μας. Π.χ. Η Σταχτοπούτα συνάντησε στο δάσος το λύκο. έμενε στο δάσος κι εκεί πήγε να τη βρει ο πρόγκιπας. Αλλά στο δρόμο πλέχτηκε κι η γιαγιά κλπ., κλπ. Μπορούμε μάλιστα να χρησιμοποιήσουμε και υποθέσεις βιβλίων που κάναμε στις ώρες φιλιαναγνωσίας.

25^η διαδρομή:

Αξιοποιούμε την ιστοσελίδα μας στο διαδίκτυο με ένα διαφορετικό τρόπο. Με τα παιδιά αντίστοιχης τάξης άλλο σχολείου ανταλλάσσουμε πληροφορίες και γενικά νέα για το βιβλίο (σχετικά με τη δράση μας). Προχωρούμε και στην εξής δράση που συζητούμε και αποφασίζουμε γι' αυτήν στην ώρα φιλιανγνωσίας. Μάλιστα δημιουργούμε και την αρχή της. Δηλαδή, ξεκινάμε τη συγγραφή ενός βιβλίου. Γράφουμε εμείς την αρχή και οι συμμαθητές μας του άλλου σχολείου συνεχίζουν, για να ξαναπάρουμε κάποια άλλη μέρα εμείς τη σκυτάλη. Αυτό μπορεί να συνεχιστεί για αρκετό καιρό.

26^η διαδρομή:

Καλείται στην τάξη ένας συγγραφέας. Π.χ. καλούν το συγγραφέα του οποίου διάβασαν το μυθιστόρημα τις προηγούμενες ώρες φιλιανγνωσίας. Η πείρα από τις δραστηριότητες ήδη υπάρχει ώστε να συζητήσουν μαζί του διάφορα θέματα του βιβλίου του και άλλα που αφορούν γενικά το βιβλίο και τη συγγραφική δράση. Προηγουμένως είναι δυνατόν να προβούν τα παιδιά στις συγκεκριμένες εργασίες: να συλλέξουν πιθανές συνεντεύξεις του συγγραφέα και να τις διαβάσουν, να φτιάξουν ένα χρονολόγιο του έργου του κλπ.

27^η -28^η -29^η διαδρομές:

Επιλέγουμε να ασχοληθούμε με μια εικονογραφημένη βιογραφία. Διαβάζεται το βιβλίο και μετά από συζήτηση τα παιδιά χωρίζονται σε δύο μεγάλες ομάδες. Η πρώτη ομάδα συγκεντρώνει υλικό από το διαδίκτυο και η δεύτερη από εγκυκλοπαίδειες. Τη δεύτερη ώρα γίνεται συγκριτική προσέγγιση των πληροφοριών του βιβλίου και των πληροφοριών που συνελέγησαν. Εντοπίζονται οι διαφορές. Κατά την τρίτη ώρα οι μαθητές μπορούν να γράψουν κείμενα με θέμα τη γνώμη τους για το βιογραφούμενο, για το αν η δράση του είναι επίκαιρη, για το αν αποτελεί πρότυπο για μίμηση ή σε τι ωφέλησε η δράση του στο κοινωνικό σύνολο.

30^η διαδρομή:

Τα παιδιά συγκεντρώνουν ό, τι χειροπιαστό έχουν δημιουργήσει ως τώρα ζωγραφική, κολάζ, κείμενα τα ταξινομούν και τα εκθέτουν σε θρανία στο περιθώριο της τάξης για μία εβδομάδα, ώστε να τα δουν και οι άλλες τάξεις.

31^η διαδρομή:

Με ένα από τα προηγούμενα βιβλία τα παιδιά παίζουν το ακόλουθο παιχνίδι. Υποθέτουν ότι τους καλούν σε μια εκπομπή της τηλεόρασης για να μιλήσουν για τα βιβλία που έχουν διαβάσει. Τι θα πουν; Μία ομάδα που υποτίθεται ότι θα είναι οι δημοσιογράφοι ετοιμάζουν τις ερωτήσεις και τα άλλα παιδιά οι αναγνώστες απαντούν. Η όλη συζήτηση που μπορεί να παρασταθεί στην τάξη μετά από κατάλληλη διαμόρφωση της αίθουσας και, βέβαια, αν υπάρχει η δυνατότητα, μπορεί να βιντεοσκοπηθεί, ώστε να την δουν τα παιδιά.

32^η διαδρομή:

Ως συνέχεια της παραπάνω εκδήλωσης-προσωμοίωσης τηλεοπτικής εκπομπής μπορεί να γίνει το εξής: Τα παιδιά χωρίζονται σε τέσσερες ομάδες. Τα μέλη της κάθε ομάδας παίρνουν το ρόλο του συγγραφέα ενός βιβλίου (από αυτά που έχουν διαβάσει/συζητήσει), του εικονογράφου, του αναγνώστη και του δημοσιογράφου και υποβάλλουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο. Κάτι σα συζήτηση στρογγυλού τραπέζιου με αφορμή ένα βιβλίο.

33^η – 37^η διαδρομές:

Ήδη από την 4^η διαδρομή έχουν επιλεγεί κάποια βιβλία για παρουσίαση από τις ομάδες των παιδιών. Στις επόμενες διαδρομές οι ομάδες παρουσιάζουν με το δικό τους τρόπο (ήδη έχουν αποκτήσει εμπειρία) το κάθε βιβλίο. Στο τέλος το υλικό των παρουσιάσεων απαρτίζει και τα χειροποίητα βιβλία των ομάδων.

38^η διαδρομή:

Η τάξη αποφασίζει να διαβάσει ένα μικρό εικονογραφημένο βιβλίο. Χωρίζεται σε πέντε ομάδες. Αφού το διαβάσουν η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να το μετατρέψει σε κόμικς. Σε ένα χαρτί A4 χωρισμένο στα τέσσερα επιλέγουν τις ζωγραφιές που θα φτιάξουν και στη συνέχεια σχεδιάζουν τα γνωστά συννεφάκια όμως δίχως λόγια. Ακολούθως αλλάζουν μεταξύ τους οι ομάδες τα χαρτιά και βάζουν τα λόγια που νομίζουν ότι αναπαριστούν οι εικόνες. Ακολουθεί συζήτηση.

39^η -40^η διαδρομές:

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες. Τα παιδιά επιλέγουν μια ιστορία να διαβάσουν και στη συνέχεια βρίσκουν τους ήρωες στο σεντούκι ή τους κατασκευάζουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού των καλλιτεχνικών και με κατάλληλη μουσική υπόκρουση (συνεργασία εκπαιδευτικού μουσικής) παρουσιάζουν την ιστορία την επόμενη ώρα φιλιαναγωνσίας.

41^η διαδρομή:

Τα παιδιά αποφασίζουν να εκδώσουν τη Μικρή Επιθεώρηση Βιβλίου. Πρόκειται για φωτοτυπημένο φυλλάδιο στο οποίο θα αναγράφονται ειδήσεις για το βιβλίο και το οποίο θα μοιράζεται στους μαθητές της τάξης. Οι ειδήσεις συνίστανται π.χ. στην επίσκεψη ενός συγγραφέα στην περιοχή τους, στην έκδοση ενός καλού λογοτεχνικού βιβλίου που το διάβασε κάποιος μαθητής/κάποια μαθήτρια, σε πληροφορίες για το βιβλίο παρμένες από τον έντυπο ή τον ηλεκτρονικό κλπ. Επομένως στη συγκεκριμένη ώρα συζητούν, αποφασίζουν και δημιουργούν το υλικό για την πρώτη Μικρή Επιθεώρηση Βιβλίου...

42^η διαδρομή:

Η τάξη χωρίζεται σε τέσσερες ομάδες. Οι δύο ομάδες αναλαμβάνουν να κάνουν ερωτήσεις στις άλλες δύο για τα βιβλία που γνωρίζουν ως τώρα. Π.χ. περιγράφουν το τοπίο ή τον ήρωα και τα άλλα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν. Οι άλλες δύο ομάδες παριστάνουν με παντομίμα στιγμιότυπα των βιβλίων και τα άλλα παιδιά επίσης προσπαθούν να μαντέψουν.

43^η διαδρομή:

Αποφασίζουμε να «καλέσουμε» τους ήρωες των βιβλίων που έχουμε διαβάσει έως τώρα. Συζητάμε γι' αυτούς και βρίσκουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές τους. Απαντάμε και στην ερώτηση: Αν είμαστε εμείς στη θέση τους τι θα κάναμε; Στη συνέχεια τους υποδυόμαστε κρατώντας στο χέρι μας μια ζωγραφιά ή ένα διακριτικό τους στοιχείο (π.χ. ένα καπέλο, ένα αντικείμενο κλπ.) και συζητάμε όχι μόνο για τις υποθέσεις των βιβλίων που διαβάσαμε, για τα συναισθήματά τους αλλά και για τη σημερινή κατάσταση στην καθημερινότητά μας και γενικά στην κοινωνία.

44^η διαδρομή:

Η προηγούμενη δραστηριότητα μπορεί να συνεχιστεί και ως εξής: Τα παιδιά χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Οι δύο πρώτες ομάδες αναλαμβάνουν με τον προηγούμενο τρόπο να παραστήσουν το ίδιο βιβλίο. Η τρίτη ομάδα παρατηρεί και καταγράφει διαφορές και ομοιότητες και τέλος όλοι μαζί συζητούν.

45^η διαδρομή:

Οι μαθητές/μαθήτριες μιλάνε για ένα βιβλίο που έχουν διαβάσει στο παρελθόν και τους άρεσε για διάφορους εξωκειμενικούς και ενδοκειμενικούς λόγους (π.χ. πότε το διάβασαν, ποιος τους το χάρισε, σε ποιο μέρος το διάβασαν, αν μίλησαν γι' αυτό σε φίλους τους κλπ. Επίσης μιλάνε για το περιεχόμενο του βιβλίου.

46^η διαδρομή:

Τα παιδιά αποφασίζουν να παρουσιάζουν στην ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ δραστηριότητες φιλιαναγωνσίας στα άλλα παιδιά της τάξης ή στους γονείς τους. Χωρίζονται σε ομάδες και επιλέγουν δράσεις: Ορισμένες μπορεί να είναι οι εξής: δραματοποιήσεις αποσπασμάτων

βιβλίων, βιντεοσκοπήσεις συζητήσεων ή από την πρόσκληση του συγγραφέα, διάφορα κουίζ, μικρές απαγγελίες ποιημάτων γνωστών ποιητών αλλά κυρίων δικών τους κλπ. κλπ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

Είναι ευνόητο ότι εάν σε κάποια διαδρομή δεν επαρκεί ο χρόνος είναι δυνατόν ή να αφαιρεθούν τμήματά της ή η διαδρομή μπορεί να συνεχιστεί και στην επόμενη ώρα φιλιαναγνωσίας. Αν και αυτό εξαρτάται και από την επιθυμία των μαθητών, αλλά και από τη φύση των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα κάποια δραστηριότητα είναι δυνατόν να συνεχιστεί στην ώρα των καλλιτεχνικών, της πληροφορικής κλπ. (απαραίτητη η συνεργασία με τον/την αντίστοιχο εκπαιδευτικό).

Είναι πολύ αποδοτικό για την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας δύο ή τρεις ή και περισσότερες ώρες συνεχόμενες ώρες να αφιερώνονται για παράδειγμα σε κάποιο/κάποια συγγραφέα (διαβάζουμε βιβλία του ή αν υπάρχει η δυνατότητα τον καλούμε) ή σε κάποιο γενικότερο θέμα (π.χ. φιλία, συνεργασία, διαφορετικότητα, οικολογία, εθνικές γιορτές, ιστορικά γεγονότα κλπ.).

Επίσης είναι δυνατόν στις παραπάνω διαδρομές να γίνονται και διάφορα παιχνίδια (π.χ. προσομοίωση εκδοτικού οίκου, βιβλιοπωλείου κ.ά). Όπως επίσης και ολόκληρη η ώρα φιλιαναγνωσίας μπορεί να διατεθεί σε κάποιο από τα παραπάνω παιχνίδια-δραστηριότητες.

Ενδεικτικοί κατάλογοι με Προτάσεις Βιβλίων

Προς διευκόλυνση των εκπαιδευτικών παρατίθεται ενδεικτικοί κατάλογοι με προτάσεις βιβλίων για ενίσχυση των φιλιαναγνωστικών δράσεων.

Οι πρώτοι κατάλογοι περιλαμβάνουν *τα προτεινόμενα προς βράβευση βιβλία* από τις τελικές λίστες της τελευταίας Ζετίας των σημαντικότερων βραβείων βιβλίων για παιδιά (έχουν εξαιρεθεί τα βιβλία για εφήβους και νέους που υπήρχαν στις σχετικές λίστες). Διευκρινίζεται ότι οι όποιες λίστες με προτεινόμενα βιβλία είναι *ενδεικτικές*, και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να λειτουργούν ως σταθερό πλαίσιο αναφοράς.

1) ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

2010

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Δαρλάση Αγγελική

Τότε που κρύψαμε έναν άγγελο, εκδ. Πατάκη

Κοντολέων Μάνος

Πολύτιμα δώρα, εκδόσεις Πατάκη

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)

Ιστορίες για περίεργα παιδιά, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Ρόζεν Μπίλλι, Τσίτας Μάκης (κείμενο), Βαβούρη Ελίζα (εικονογράφηση)

Μη φεύγεις, εκδ. Ψυχογιός

Σακκά-Νικολακοπούλου Ναννίνα

Ρεμιέ, εκδόσεις Λιβάνη

Σκιαδαρέση Μαρία (κείμενο), Βερούτσου Κατερίνα (εικονογράφηση)

Ο πρίγκιπας, Αλέξανδρος Υψηλάντης, εκδ. Πατάκη

Χούτα Παναγιώτα (κείμενο), Αντωνοπούλου Αλεξάνδρα (εικονογράφηση)

Πέντε κόλπα μπας και γυρίσει ο μπαμπάς, εκδ. Πατάκη

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Κοντολέων Μάνος, *Πολύτιμα δώρα*, εκδ. Πατάκη

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Δημητριάδου Κική (κείμενο), Ανδρικόπουλος Νικόλας (εικονογράφηση)

Η Αρήτη της ροδιάς, εκδ. Λιβάνη

Γυφτάκη-Μπεκ Κατερίνα (κείμενο), Σπυρίδωνος Μιμικά (εικονογράφηση)

Ιστορίες του ανέμου, εκδ. Φυτράκης

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Η σκυλίτσα ζωή του γάτου Τζον Αφεντούλη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Ηλιοπούλου Βαγγέλης (κείμενο), Παρίση Διατσέντα (εικονογράφηση)

Κι οι ιστορίες μεταναστεύουν, εκδ. Πατάκη

Σκορδαλά-Κακατσάκη Ευδοκία (κείμενο), Βαβούρη Ελίζα (εικονογράφηση)

Ο Λυκούργος και το δίχτυ της αγάπης, εκδ. Άγκυρα

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)

Ο γάτος που έκλαιγε μαργαριτάρια, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)

Ιστορίες για περίεργα παιδιά, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Η σκυλίτσα ζωή του γάτου Τζον Αφεντούλη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

2009

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Μαντουβάλου Σοφία (κείμενο), Τσάμπρα Ελένη (εικονογράφηση)

Άλλα τα μάτια της μαϊμούς κι άλλα της κουκουβάγιας, εκδ. Πατάκη

Μητσιάλη Αλεξάνδρα (κείμενο), Μπαχά Μάρια (εικονογράφηση)

Το αστερόσπιτο, εκδ. Πατάκη

Κάργα Βασιλική (κείμενο), Κουμαριάς Νίκος (εικονογράφηση)

Το βιβλίο που δεν ήθελε να διαβαστεί, εκδ. Επόμενος Σταθμός

Φραγκούλη Φωτεινή (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Εφτά ορφανά μολύβια... εφτά ιστορίες, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Ρεμούνδος Γιάννης (κείμενο), Δήμος Χρήστος (εικονογράφηση)

Πέντε μέρες που συγκλόνισαν το σπίτι μας, εκδ. Ψυχογιός

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Φραγκούλη Φωτεινή (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Εφτά ορφανά μολύβια... εφτά ιστορίες, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Ρώσση-Ζαΐρη Ρένα (διασκευή), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)

Το αστερόπαιδο, εκδόσεις Μεταίχμιο

Μώραλη Βάσια (κείμενο), Λαδά'Εφη (εικονογράφηση)

Η βροχή των αστεριών, εκδ. ModernTimes

Αγγελίδου Μαρία (κείμενο), Σαμαρτζή Ίρις (εικονογράφηση)

Το δέντρο με τα ψέματα, εκδ. Παπαδόπουλος

Φραγκούλη Φωτεινή (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Εφτά ορφανά μολύβια... εφτά ιστορίες, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Δρακοπούλου Αθηνά (κείμενο), Χαδουλού Κατερίνα (εικονογράφηση)

Ο λαίμαργος βασιλιάς, εκδ. Κάστωρ

Κοντολέων Μάνος (κείμενο), Βερούτσου Κατερίνα (εικονογράφηση)

Νεράιδα πάνω στο έλατο, εκδ. Πατάκη

Ζαραμπούκα Σοφία (κείμενο-εικονογράφηση)

Φυσικά σ' αγαπώ, εκδ. Κέδρος

Δήμου Θανάσης (κείμενο-εικονογράφηση)

Μια χειμωνιάτικη ιστορία, εκδ. Πατάκη

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Κοντολέων Μάνος (κείμενο), Βερούτσου Κατερίνα (εικονογράφηση)

Νεράιδα πάνω στο έλατο, εκδ. Πατάκη

Δήμου Θανάσης (κείμενο-εικονογράφηση)

Μια χειμωνιάτικη ιστορία, εκδ. Πατάκη

Μικρή Λίστα Βιβλίο Γνώσεων για παιδιά

Βλαβιανός Χάρης (ποίηση)

Νίκος Εγγονόπουλος-Αλφαβητάρι για μικρά και μεγάλα παιδιά, εκδ. Μεταίχμιο

Πίνη Εύη (κείμενο), Στ. Μπονάτσος, Γ. Νταλαγιώργου, Ι. Σαρσάκης (εικονογράφηση)

Ο Άργος αφηγείται ιστορίες από τη μυκηναϊκή εποχή, εκδ. Παπαδόπουλος

ΧατζήΓιολάντα (κείμενο)

Τα ελληνικά Συντάγματα και η ιστορία τους, εκδ. Κέδρος

Κατσαρός Βασίλης (κείμενο)

Φάρμακα και θαύματα...-: Γιατροί, νοσηλευτές και άγιοι, γιάτρινες και ακτουάριοι, εκδ.

Καλειδοσκόπιο

Βραβείο Βιβλίο Γνώσεων για παιδιά

Σερέφας Σάκης (κείμενο), Στύλος Γιάννης (εικονογράφηση)

Ένας δεινόσαυρος στο μπαλκόνι μου, εκδ. Πατάκης

2008

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Μερίκα Λένα (κείμενο), Δημητρίου Γιώργος (εικονογράφηση)

Το blog του Ευτύχη, εκδ. Κέδρος

Φώτου Γιώτα (κείμενο), Φούρκα Πέγκυ (εικονογράφηση)

Μια καρφίτσα και δύο αυτοκίνητα, εκδ. Ψυχογιός

Κάτσου-ΚαντάνηΣταυρούλα (κείμενο)

Σώστε την πόλη μας, εκδ. Ψυχογιός

Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λότη (κείμενο)

Ο καιρός της σοκολάτας, εκδ. Πατάκη

Ψαραύτη Λίτσα (κείμενο)

Η σπηλιά της γοργόνας, εκδ. Πατάκη

Νευροκοπλή Βασιλική (κείμενο), Ανδρικόπουλος Νικόλας (εικονογράφηση)

Αν τ' αγαπάς ξανάρχονται, εκδ. Λιβάνη

Σταθάτου Φράνση (κείμενο), Δήμος Χρήστος (εικονογράφηση)

Ο μπαμπάς μου ο καλός, μεγάλος γκρίζος λύκος, εκδ. Άγκυρα

Χατζοπούλου-Καραβία Λεία (κείμενο)

Ο δρόμος που μας χώριζε, εκδ. Άγκυρα

Παπαθεοδούλου Αντώνης (κείμενο), Γουέστ Στίβεν (εικονογράφηση)

Ποια είναι η Μαίρη Κρίστμας, εκδ. Μίνωας

Ζέη Άλκη (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικόνες)

Ο ψεύτης παππούς, εκδ. Κέδρος

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Συγγραφή

Ψαραύτη Λίτσα (κείμενο)

Η σπηλιά της γοργόνας, εκδ. Πατάκη

Μικρή Λίστα Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Παπάκου Αυγή Β. (κείμενο), Κυτοπούλου Ζωή (εικονογράφηση)

Μια φορά και έναν καιρό

Πιπίνη Αργυρώ, Χαραλάς Κώστας, Γιαννακοπούλου Χαρά (κείμενο), Μπαχά Μάρια, Βλαζάκη Σοφία, Παπατσαρούχας Βασίλης

Μια αγάπη, επτά χρώματα και ένας λύκος, εκδ. Μεταίχιμο

Μιχαλοπούλου Αμάντα (κείμενο), Τουλιάτου Σοφία (εικονογράφηση)

Η εγγονή του Αϊ-Βασίλη, εκδ. Καστανιώτη

Μαρμαρίδου Ελίνα (κείμενο), Μπουλούμπασης Πέτρος (εικονογράφηση)

Το βατραχάκι που ήθελε να είναι νούφαρο, εκδ. Δια Βίου

Στεργιώτη Βάλια (κείμενο), Δεληβοριά Μυρτώ (εικονογράφηση)

Ο Φσσσς, η Αμπατού και ένα αηδόνι, εκδ. Μικρή Μίλητος

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Μπαχά Μάρια (εικονογράφηση)

Όταν η πασχαλίτσα συνάντησε ελέφαντα, εκδ. Λιβάνη

Τριβιζάς Ευγένιος (κείμενο), Γουέστ Στίβεν (εικονογράφηση)

Ο πόλεμος της χαμένης παντόφλας, εκδ. Μίνωας

Βραβείο Παιδικό Λογοτεχνικό Βιβλίο-Εικονογράφηση

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Μπαχά Μάρια (εικονογράφηση)

Όταν η πασχαλίτσα συνάντησε ελέφαντα, εκδ. Λιβάνη

Παπάκου Αυγή Β. (κείμενο), Κυτοπούλου Ζωή (εικονογράφηση)

Μια φορά και έναν καιρό

Μικρή Λίστα Βιβλίο Γνώσεων για παιδιά

Κωνσταντινίδης Γιώργος (κείμενο), Λογκβινόβσκα Ευγενία (εικονογράφηση)

Η Σιρεφά και οι χαμένες νότες, εκδ. Άγκυρα

Κριεκούκη Νανά, Νάκου Έλσα (κείμενο), Λίσε-Λόττε Ίβερσεν (εικονογράφηση)

Μελωδένια πολιτεία, εκδ. Καλέντης

Γιαλουράκη Σοφία (κείμενο)

Τα πορτρέτα του Φαγιούμ και η μυστηριώδης μισ Τζούλια, εκδ. Ερευνητές

Κοκκινάκη Νένα (κείμενο), Ψυχογιού Δημήτρα (εικόνες)

Πηνελόπη Δέλτα-Η ζωή της, σαν παραμύθι, εκδ. Άγκυρα

Δενδρινού Φίλια (κείμενο)

Μαρκ Σαγκάλ: Ο ακροβάτης του ονείρου (1887-1985), εκδ. Λιβάνη

Χαλικιά Άλκηστη (κείμενο)

Ένα απίθανο βιβλίο σύγχρονης ελληνικής τέχνης για παιδιά, εκδ. Καλειδοσκόπιο

ΝτεκάστροΜαρίζα (κείμενο)

Μακρυγιάννης, εκδ. Ερευνητές

Φατσέα Ελένη (κείμενο), Καραστεργίου Απόστολος (εικονογράφηση)

Ζωά της Ελλάδας... στο κόκκινο, εκδ. Διάπλαση

Βραβείο Βιβλίο Γνώσεων για παιδιά

Γιαλουράκη Σοφία (κείμενο)

Τα πορτρέτα του Φαγιούμ και η μυστηριώδης μισ Τζούλια, εκδ. Ερευνητές

Κοκκινάκη Νένα (κείμενο), Ψυχογιού Δημήτρα (εικόνες)

Πηνελόπη Δέλτα-Η ζωή της, σαν παραμύθι, εκδ. Άγκυρα

2) ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΥΚΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

2011

Βραβείο Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου σε πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα για παιδιά ή νέους

Πετκανοπούλου Μαρία, *Ο μικρός ζωγράφος των βράχων*, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Έπαινος Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου σε πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα για παιδιά ή νέους

Μακρής Κωστής, *Ο Πιοζ Νάμε και οι πέντε γάτες*, εκδ. Πατάκη

Μαυρομάτη Ασπασία, *Τέοντορ ο Ινδοκαρδουούλης*, εκδ. Κέδρος

Βραβείο Πηνελόπη Μαξίμου σε συγγραφέα βιβλίου αφήγησης βραχείας φόρμας για παιδιά

Τσιάλτα Ελένη, *Η ροδιά και ο χιονάνθρωπος*, εκδ. Πορτοκάλι

Βραβείο σε συγγραφέα και εικονογράφο βιβλίου με πολύχρωμη εικονογράφηση

Λαμπρέλλη Λίλη, Στεφανίδη Φωτεινή, *Το κρυμμένο νερό*, εκδ. Πατάκη

Καραϊσκού Χρυσάνθη, Βερούτσου Κατερίνα, *Το ταλέντο του Ήλιου*, εκδ. Διάπλαση

Βραβείο Φανής Αποστολίδου σε συγγραφέα μυθιστορήματος ή εκτενούς παραμυθιού

Βακάλη-Συρογιαννοπούλου Φιλομήλα, *Ένας παράξενος ταξιδιώτης*, εκδ. Πατάκη

Τορόση Ελένη, *Ιουλίτσα και Ρωμαίος*, εκδ. Πατάκη

Έπαινος Φανής Αποστολίδου σε συγγραφέα μυθιστορήματος ή εκτενούς παραμυθιού

Μιχαήλ Σύρμω, *Ξένοι στο Αιγαίο*, εκδόσεις Παπαδόπουλος

Βραβείο Βίτω Αγγελοπούλου σε συγγραφέα βιβλίου γνώσεων για παιδιά

Δούκα Μάνια, *Ο Φίλιππος και τα μαγικά κρόταλα*, εκδ. Μπίρη

Ρασιδάκη Χριστίνα, *Ξέρω να Λέω ΟΧΙ*, εκδ. Πατάκη

2010

Βραβείο Πηνελόπη Μαξίμου για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Δημητριάδου Κική (κείμενο), Ανδρικόπουλος Νικόλας (εικονογράφηση)

Η Αρήτη της ροδιάς, εκδ. Λιβάνη

Βραβείο για παιδιά μέσης σχολικής ηλικίας

Δενεζάκη Λιάνα (κείμενο και εικονογράφηση)

Μαρδούκ, εκδ. Λιβάνη

Κάντζολα-Σαμπατάκου Βεατρίκη (κείμενο), Δήμος Χρήστος (εικονογράφηση)

Και οι μπαμπάδες ξέρουν παραμύθια, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Βραβείο για την εικονογράφηση

Χαρίτος Κυριάκος (κείμενο), Σταματιάδη Ντανιέλα (εικονογράφηση)

Φον Κουραμπιές εναντίον Κόμη Μελομακαρόνη, εκδ. Μεταίχιμο

Γεωργάλου Μαρίζα (κείμενο), Χαδουλού Κατερίνα (εικονογράφηση)

Η περιπέτεια των 4 εποχών, εκδ. Καρυδάκη

3) ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΔΙΑΒΑΖΩ

2011

Μικρή Λίστα Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο

Αγγελίδου Μαρία (κείμενο), Δημητρίου Γιώργος (εικονογράφηση)

Το βιβλίο των πειρατών, εκδ. Λιβάνη

Δαρλάση Αγγελική (κείμενο), Σαμαρτζή Ίρις (εικονογράφηση)
Το δέντρο που είχε φτερά, εκδ. Παπαδόπουλος

Δενδρινού Φίλια (κείμενο)
Το καπέλο του καλλιτέχνη Βίνσεντ Βαν Γκογκ, εκδ. Λιβάνη

Λαμπρέλλη Λίλη (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)
Το κρυμμένο νερό, εκδ. Πατάκη

Μητακίδου Σούλα, Τρέσσου Ευαγγελία (κείμενο), Βέττας Απόστολος (εικονογράφηση), *Η Μαίρη Πινέζα*, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Μιχαήλ Σύρμω (κείμενο), Δεληβοριά Μυρτώ (εικονογράφηση)
Ξένοι στο Αιγαίο, εκδ. Παπαδόπουλος

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)
Τα πολύτιμα σκουπίδια του κυρίου Νο, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Παπαθεοδούλου Αντώνης (κείμενο), Δεληβοριά Μυρτώ (εικονογράφηση)
Η πόλη που έδωξε τον πόλεμο, εκδ. Πατάκη

Χαραλάς Κώστας (κείμενο), Σταματιάδη Ντανιέλα (εικονογράφηση)
Το κουτί του θυμού, εκδ. Μεταίχμιο

Χαρίτος Κυριάκος (κείμενο), Σταματιάδη Ντανιέλα (εικονογράφηση)
Το βιβλίο των δικών σου Χριστουγέννων, εκδ. Μεταίχμιο

Βραβείο Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο
Παπαθεοδούλου Αντώνης (κείμενο), Δεληβοριά Μυρτώ (εικονογράφηση)
Η πόλη που έδωξε τον πόλεμο, εκδ. Πατάκη

2010

Μικρή Λίστα Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο

Αγγελίδου Μαρία (κείμενο), Δεληβοριά Μυρτώ (εικονογράφηση)
Οι άνθρωποι που δεν εννοούσαν να πεθάνουν: Ο μύθος του Σίσυφου, εκδ. Πατάκη

Δημητριάδου Κική (κείμενο), Ανδρικόπουλος Νικόλας (εικονογράφηση)
Η Αρήτη της ροδιάς, εκδ. Λιβάνη

Ηλιόπουλος Βαγγέλης Δ. (κείμενο), Παρίση Διατσέντα (εικονογράφηση)
Κι οι ιστορίες μεταναστεύουν, εκδ. Πατάκη

Ιεροπούλου Εύα (κείμενο), Μαρουλάκης Ιούλιος (εικονογράφηση)
Ο άλλος μου εαυτός, εκδ. Άγκυρα

Κοντολέων Μάνος (κείμενο), Τσιμόχοβα Ρίτα (εικονογράφηση)
Πολύτιμα δώρα, εκδ. Πατάκη

Μητσιάλη Αλεξάνδρα (κείμενο), Μπαχά Μάρια (εικονογράφηση)
Η νύχτα των πυρολαμπίδων, εκδ. Πατάκη

Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)
Η σκυλίτσα ζωή του γάτου Τζον Αφεντούλη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Παναγιωτόπουλος Νίκος (κείμενο), Παπατσαρούχας Βασίλης (εικονογράφηση)
Ο Ιπποπότης και η Νεραϊγελάδα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Παπαλιού Ντορίνα (κείμενο), Μπουλούμπασης Πέτρος (εικονογράφηση)
Όταν η Έλλη έγινε αόρατη, εκδόσεις Παπαδόπουλος

Χατζόπουλος Πέτρος (κείμενο), Μπουλούμπασης Πέτρος (εικονογράφηση)
Η μικρή Ρουάλα, εκδ. Καστανιώτη

Βραβείο Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο
Μπουλώτης Χρήστος (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)
Η σκυλίτσα ζωή του γάτου Τζον Αφεντούλη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

2009

Μικρή Λίστα Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο

Αγγελίδου Μαρία (κείμενο), Σαμαρτζή Ίρις (εικονογράφηση)

Το δέντρο με τα ψέματα, εκδ. Παπαδόπουλος

Βαλάση Ζωή (κείμενο), Βαλάσης Κωστής (εικονογράφηση)

Το ασώματο θεριό: Ιστορίες ανθρώπων, δράκων, και άλλων θηρίων, εκδ. Κέδρος

Γεωργαλά-Καρτούδη Μαρία (κείμενο), Γαλανομάτη Ιωάννα (εικονογράφηση)

Το συναχωμένο αεροπλανάκι, εκδ. Κ. Μ. Ζαχαράκης

Μανδηλαράς Φίλιππος (κείμενο), Τσάμπρα Ελένη (εικονογράφηση)

Τα τρελομπαλάκια, εκδ. Πατάκη

Μητσιάλη Αλεξάνδρα (κείμενο), Μπαχά Μάρια (εικονογράφηση)

Το αστερόσπιτο, εκδ. Πατάκη

Μιχαλοπούλου Αμάντα (κείμενο), Τουλιάτου Σοφία (εικονογράφηση)

Ο Ισίδωρος και ο ναυαγός, εκδ. Πατάκη

Μώραλη Βάσια (κείμενο), Λαδά Έφη (εικονογράφηση)

Η βροχή των αστεριών, εκδ. ModernTimes

Νευροκοπλή Βασιλική (κείμενο), Ανδρικόπουλος Νικόλας (εικονογράφηση)

Το παραμύθι της μουσικής, εκδ. Λιβάνη

Φραγκούλη Φωτεινή (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Εφτά ορφανά μολύβια... εφτά ιστορίες, εκδ. Ελληνικά γράμματα

Ψυχογιού Δήμητρα (κείμενο και εικονογράφηση)

Ο κηπουρός του ουρανού, εκδ. Άγκυρα

Βραβείο Εικονογραφημένο Παιδικό Βιβλίο

Φραγκούλη Φωτεινή (κείμενο), Στεφανίδη Φωτεινή (εικονογράφηση)

Εφτά ορφανά μολύβια... εφτά ιστορίες, εκδ. Ελληνικά γράμματα

2009

Βραβείο Πηνελόπη Μαξίμου για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Τσιαμπαλή-Κελεπούρη Χρυσάνθη, Ένα ποντίκι αλλιώτικο από τ' άλλα, εκδόσεις Ψυχογιός

Έπαινος για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Δενεζάκη Λιάνα, Ένας γενναίος σκύλος, εκδ. Λιβάνη

Βραβείο για παιδιά μέσης σχολικής ηλικίας

Παπαθεοδώρου Βασίλης, Το μεγάλο ταξίδι της κινέζικης πάπιας, εκδόσεις Καστανιώτη

Σταμάτης Αλέξης, Ο Άλκης και ο λαβύρινθος, εκδ. Καστανιώτη

Έπαινος για παιδιά μέσης σχολικής ηλικίας

Καρακατσάνη Νατάσα, Ο ήλιος είναι για όλους, εκδ. Πατάκη

Βραβείο για την εικονογράφηση

Μώραλη Βάσια (κείμενο), Λαδά Έφη (εικονογράφηση)

Η βροχή των αστεριών, εκδ. Μοντέρνοι Καιροί

Τσιλιμένη Τασούλα (κείμενο), Παρίση Διατσέντα (εικονογράφηση)

Ο κύριος Μπου, εκδ. Δίπτυχο

Έπαινος για την εικονογράφηση

Κοντογιάννη Φραγκίσκου Βασιλική (διασκευή), Καμπασελέ Νίκος (εικονογράφηση)

Μικόμπο, Ο γιος της Καλέουο, εκδ. Εστία

Μιχαλοπούλου Αμάντα (κείμενο), Τουλιάτου Σοφία (εικονογράφηση)

Ο Ισίδωρος και ο ναυαγός, εκδ. Πατάκη

Άλλες προτάσεις βιβλίων*

1α. Αυτοβιογραφικός τύπος αφήγησης

- Αρτζανίδου Έλενα, *Με λένε Πρόμις*, εκδ. Ψυχογιός 2007.
- Ανδρουτσοπούλου Λότη Πέτροβιτς, *Ιστορίες που ταξιδεύουν με το Μαρίνο και τη Μαρίνα*, Αθήνα, Πατάκης, 1993.
- Ανδρουτσοπούλου Λότη Πέτροβιτς, *Σπίτι για πέντε*, Πατάκης
- Μανθόπουλος Δημήτρης, *Οι δρόμοι της Άνοιξης*, Θεσσαλονίκη, Σύγχρονοι ορίζοντες, 2001.
- Τασιοπούλος Βαγγέλης, *Η συμμορία του Πουρ Πας*, Θεσσαλονίκη, Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2008.
- Κοντολέων Μάνος, *Ο αδελφός της Ασπασίας 2 –Μεγάλο Βραβείο, Μεγάλου Μπελάδες*, Πατάκης, 2011-09-01
- Κοντολέων Μάνος, *Γάντι σε ξύλινο χέρι*, Πατάκης
- Ι. Δ. Ιωαννίδης, *Τα απομνημονεύματα ενός αυτοκινήτου*, Πατάκης
- Ελένη Τορόση, *Ο χορός του μολυβιού*, Πατάκης
- Λένα Διβάνη, *Τα όνειρα της Νίνας*, Καστανιώτης
- Άλκη Ζέη, *Γατοκουβέντες*, Καστανιώτης
- Κίρα Σίνου, *Η δυναστεία των Μίσκα*, Ψυχογιός
- Φιλίσα Χατζηχάνα, *Μεγάλος Μπελάς*, Ψυχογιός
- Δάλλα Άννα, *Ο μικρός κόμης δράκουλας*, Κέδρος
- Γκέρτσου – Σαρρή Άννα, *Από το ένα ως το δέκα*, Κέδρος
- Βενιζέλου Έλλη, *Στη μυρωδιά του γιασεμιού*, Λεμεσός, 1995.
- Κουρμπέλης Π., *Παιδικές Μνήμες*, Αθήνα, 2004.
- Κωνσταντινίδης Ανδρέας, *Οι 8 αληθινές ιστορίες*, Λευκωσία, 1986.
- Κοντολέων Μάνος, *Η μαγική μητέρα*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.
- Λουκά Μαρία, *Ιστορίες της μικρής Φιλίως*, Λευκωσία, 1989.
- Φακίνου Ευγενία, *Μια μικρή καλοκαιρινή ιστορία*, Αθήνα, Κέδρος, 1998.
- Φίλντιση Σοφία, *Ασήμαντα*, Αθήνα, Πατάκης, 1998.
- Φίλντιση Σοφία, *Η καρδούλα*, Αθήνα, Πατάκης 2004.
- Φίλντιση Σοφία, *Το Ρηνάκι και άλλα διηγήματα*, Αθήνα, Καστανιώτη, 1998.
- Χορτιάτη Θέτη, *Στιγμές, Δια Βίου*, Θεσσαλονίκη, 1999.

1β. Παιδοκεντρικός τύπος αφήγησης

- Αλεξοπούλου Φραντζέσκα, *Φίλοι; Φως φανάρι*, Παπαδόπουλος
- Ανδρουτσοπούλου Αθηνά, *Κουβέντες με τη μαμά*, Ψυχογιός
- Ανδρουτσοπούλου –Πέτροβιτς Λότη, *Ένα αγγελάκι στα Εξάρχεια*, Ψυχογιός
- Αρτζανίδου Έλενα, *Τα γυαλάκια της Μαλένας*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2011.
- Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια, *Αν κατάλαβες... τρελά πράγματα*, Αθήνα, Πατάκης, 2006.
- Καρακώστα Μελίνα, *Τ... όπως Αποστόλης*, Αθήνα, Πατάκης, 2007.
- Κολιοντζοπούλου, Σωτηρία, *Τα δίδυμα ζιζάνια αμολάνε χαρταετό*, Αθήνα, Πατάκης, 2007.
- Λοΐζου Μάρω, *Η Κατερίνα και ο αόρατος*, Αθήνα, Πατάκης, 2009.
- Μάστορη Βούλα, *Ένα γεμάτο μέλια χεράκι*, Αθήνα, Κέδρος, 1991.
- Μπουλώτης Χρήστος, *Ουφ! Οι απίθανες ιστορίες του Άρη*, Αθήνα, Πατάκης, 2011
- Μπίλυ Ρόζεν & Μάκης Τσίτας, *Μη φεύγεις*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2009.
- Παπαγιάννη Μαρία, *Με λένε Μάγια*, Αθήνα, Πατάκης, 2008.
- Βακάλη Φιλομήλα, *Ρόμπολο, το προσφυγάκι του δάσους*, Άγκυρα
- Μιχαήλ Σύρμω, *Ξένοι στο Αιγαίο*, Παπαδόπουλος
- Παράσχου Σοφία, *Το χάνουμε*, Αθήνα, Πατάκης, 1997.
- Μάστορη Βούλα, *Ο χιονάνθρωπος πήρε τη μαμά*, Αθήνα, Πατάκης, 1999.
- Παπαθεοδούλου Αντώνης, *Ποιος φτιάχνει τα ανέκδοτα*, Αθήνα, Πατάκης, 2005.
- Ρουσάκη Μαρία, *Ο Λουκάς και οι λουκουμάδες*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2009.
- Κοντολέων Μάνος, *Ελίτσα ή Παπαρούνα*; Άγκυρα
- Βαρελλά Αγγελική, *Τι κάνεις; Είσαι καλά*; Παπαδόπουλος
- Χαραλάς Κώστας, *Ένας ιππότης στο πλυντήριο*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2009, Αθήνα.

1γ. Λαϊκότροπος τύπος αφήγησης

- Ανδρουτσπούλου –Πέτροβιτς Λότη, *Κάθε νεράιδα και δουλειά*, Πατάκης
- Ανδρουτσπούλου –Πέτροβιτς Λότη, *Ο βάτραχος, η γάτα και το φίδι*, Πατάκης
- Βακάλη-Συρογιαννοπούλου Φιλομήλα, *Κόκκινη κλωστή δεμένη*, Αθήνα, Πατάκης, 2009.
- Ζαραμπούκα Σοφία, *Μια Κυριακή τα 'Απρίλη, Μεταίχμιο*
- Σουρέλη Γαλάτεια, *Μια ευχή στον ουρανό*, Ψυχογιός
- Δημητριάδου Κική, *Το παραμύθι της μάγισσας γιαγιάς*, Αθήνα, Α.Α.Λιβάνη, 2010.
- Δικαίου Ελένη, *Χριστουγεννιάτικες ιστορίες του δάσους*, Αθήνα, Πατάκης, 2007.
- Δημητρώκα Αγαθή, *Ο τζιτζίκας ο Τζιτζι... τζκ*, Αθήνα, Πατάκης, 2001.
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, *Ο Τριγωνοφαρούλης*, Αθήνα, Πατάκης 1993.
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, *Η έμπνευσή μου είπε να σας πω... δέκα παραμύθια και μισό*, Αθήνα, Πατάκης, 2004.
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, *Όταν ο βιβλιοπόντικας συνάντησε τον Τίτα Γραβιέρα*, Αθήνα, Πατάκης, 2005.
- Κοντολέων Μάνος, *Ο Χιονάνθρωπος που δεν ήθελε να λειώσει*, Πατάκης, 2006, Αθήνα.
- Κοντολέων Μάνος, *Τα σιδερένια παπούτσια*, Πατάκης
- Κοντολέων Μάνος, *Έξι φίλοι κι ένα δώρο*, Πατάκης
- Κοντός Γιάννης, *Τα παραμύθια του καλού μάγου*, Αθήνα, Κέδρος, 2009.
- Κλιάφα Μαρούλα *Παραμύθια της Θεσσαλίας*, Κέδρος
- Καρακώστα Μελίνα, *Το φεγγάρι που ζήλευε*, Αθήνα, Πατάκης, 2001.
- Κωσταλλά Άννα, *Σκόρπια παραμυθόφυλλα*, Αθήνα, Πατάκης 2000.
- Λυρατζή Μαρία, *Η σμαραγδένια και άλλα παραμύθια*, Αθήνα, Πατάκης, 1999.
- Μαντούβαλου Σοφία, *Το σύννεφο που έβαλε τα κλάματα*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1997.
- Μάρρα, Ειρήνη, *Ταστέ και άλλες ιστορίες*, Αθήνα, Πατάκης, 2004.
- Μέλιου Σόφη-Τούλα, *Ο παππούς και το καπέλο του*, Σέρρες, 2004.
- Μπουλώτης Χρήστος, *Η πόλη με το ουράνιο τόξο*, Πατάκης, Αθήνα, 2004.
- Παράσχου Σοφία, *Η πριγκίπισσα θλίψη που έγινε... χαρά*, Αθήνα, Πατάκης 2008.
- Τσιλιμένη Τασούλα, *Γάτα, σκύλος κι ένα αρνί, πορτραίτα σε μια γκαλερί*, Μίνωας
- Τριβιζάς Ευγένιος, *Η λαιμαργή φάλαινα*, Αθήνα, Κέδρος, 1992.
- Φίλντιση Σοφία, *Μικρές ιστορίες*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.
- Φώτου Γιώτα, *Οι διακοπές της Γαβριέλλας*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2011.
- Χατζηνικολάου Ντίνα, *Φέφε ο μεγάλος πιανίστας και άλλες ιστορίες*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.
- Χιόνης Αργύρης, *Τρία μαγικά παραμύθια*, Αθήνα, Πατάκης, 1998.
- Χορτιάτη Θέτη, *Τα δένδρα μας*, Αθήνα, Πατάκης, 2004.

1δ. Νεωτερικός τύπος αφήγησης

- Βαρελλά Αγγελική, *Δέκα Σάντουιτς με ιστορίες*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2002.
- Βαρελλά Αγγελική, *Μια παράξενη μέρα*, Μεταίχμιο
- Βαλάση Ζωή, *Ήλιος ήλιος και βροχή*, Κέδρος, 1989.
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, *Αγάπες σαν παραμύθια*, Πατάκης
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης *Και οι ιστορίες μεταναστεύουν*, Πατάκης
- Δικαίου Ελένη, *Τα φαντασματάκια της γυάλινης αυλής*, Πατάκης 2010
- Κοντολέων Μάνος, *Πολύτιμα Δώρα*, Πατάκης
- Γιαννόπουλος Ν., *Ιστορίες στο πεζοδρόμιο*, Τεκμήριο, 1986
- Μαργαρίτης Κυριάκος, *Το χωριό των σεντονιών*, Ψυχογιός
- Κάτσου Καντάνη Σταυρούλα, *Η Πρασινοσκουφίτσα και το φλεγόμενο δάσος*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2009.
- Λαμπρέλλη Λίλη, *Αχ Σοκολάτα*, Πατάκης
- Ανδρικόπουλος Νικόλας, *Το παράπονο της μάγισσας*, Άγκυρα
- Ψαράκη Βάσω, *Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού*, Πατάκης
- Μαντούβαλου Σοφία, *Η οδοντογλυφίδα που έγινε Ογδοντογλυφίδα*, Αθήνα, Πατάκης, 2004.
- Μαρμαρά Δαγιόγλου Νανάς, *Η Κοκκίνοσκουφίτσα και ο τελευταίος λύκος*, Αθήνα, Κέδρος 2002, Polaris, 2010.
- Μήττα Δήμητρα, *Ο Χορτοφάγος λύκος, Ελληνικά Γράμματα*, 2000.

- Παμπούδη Παυλίνα, *Τρελαμένα Παραμύθια*, Αθήνα, Ροές, 2005.
- Παπαθεοδούλου Αντώνης, *Η πόλη που έδωσε τον πόλεμο*, Αθήνα, εκδ. Πατάκης, 2010.
- Τριβιζάς Ε., *Οι μυστικές περιπέτειες της Δανάης, Η Κινέζα κούκλα*, Αθήνα, Μίνωας, 2001.

2. ΒΙΒΛΙΑ ΓΝΩΣΗΣ

- Δενδρινού Φίλια, *Το καπέλο του καλλιτέχνη Βίνσεντ Βαν Γκογκ*, Αθήνα, Α.Α.Λιβάνη, 2010.
- Μαντουβάλου Σοφία, *Αλφαβήτα χάχανα*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2005.
- Γιαλουράκη Σοφία, *Θησέας*, Άγκυρα
- Ντεκάστρο Μαρίζα, *Μικρές ιστορίες του Μουσείου*, Αθήνα, Κάστωρ, 2004.
- Ντεκάστρο Μαρίζα, *Περπατώντας τις εποχές του Βυζαντίου*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2011.
- Ρώσση - Ζαίρη Ρένια, *Όταν μεγαλώσω θα γίνω*, Αθήνα, Μίνωας, 2003.
- Τζαβάρια Κατερίνα, σειρά: *Μαγικές διαδρομές στην Τέχνη*, Γιάννης Ρίτσος, Θεσσαλονίκη, Διάπλους, 2010.
- Τζαβάρια Κατερίνα, σειρά: *Μαγικές διαδρομές στην Τέχνη*, Γιώργος Σεφέρης, Θεσσαλονίκη, Διάπλους, 2009.
- Τζαβάρια Κατερίνα, σειρά: *Μαγικές Διαδρομές στην Τέχνη*, Σπύρος Βασιλείου, Θεσσαλονίκη, Διάπλους, 2009.
- Τσαλδίκη Ελένη, *Γιάννης Μόραλης και το μυστικό παιχνίδι των σχημάτων*, Αθήνα, Α.Α.Λιβάνη, 2010.
- Τσαλδίκη Ελένη, *Δημήτρης Μυταράς και τα χρωματιστά ζευγαράκια*, Αθήνα, Α.Α.Λιβάνη, 2010.
- Τσάμπρα Φωτεινή & Σκαλιδη Ζωή, *Μια βόλτα στην Πινακοθήκη Αθηναίων*, Αθήνα, Διάπλαση, 2005.
- Φλάμπουρα- Κυνηγού Μαρία, *Παραμύθια με μουσικά όργανα*, Αθήνα, Διάπλαση, 2008.

3. ΕΚΤΕΝΕΙΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ (Μυθιστορήματα, νουβέλες)

- Βαρελλά Αγγελική, *Φιλία σε τέσσερις ρόδες*, Αθήνα, Πατάκης, 2010.
- Ψαραύτη Λίτσα, *Η μαμά κάνει απεργία*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2009.
- Παπαθεοδώρου Βασίλης, *Χνότα στο τζάμι*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2008.
- Παράσχου Σοφία, *Και οι κακοί έχουν ψυχή*, Κέδρος, 2007
- Ανδρουτσοπούλου -Πέτροβιτς, *Λάθος, κύριε Νόλγκερ*, Αθήνα, Πατάκης
- Μάστορη Βούλα, *Αυγουστιάτικο φεγγάρι*, Αθήνα, Πατάκης
- Διονύσης Λειμονής, *Το χαμένο ταίρι*, Αθήνα, Ακρίτας, 2009.
- Χατζηγάννα Φιλίσα, *Οι περιπέτειες του Καρυδάκη και της Ζαχαρούλας*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2000.
- Κοντολέων Μάνος, *Δομήνικος*, Αθήνα, Πατάκης
- Μακρής Κωστής, *Ο Πιοζ Νάμε και οι πέντε γάτες*, Πατάκης, 2010
- Σαραντίτη Ελένη, *Η καλεσμένη των Χριστουγέννων*, Αθήνα, Πατάκης
- Φακίνου Ευγενία, *Αστραδενή*, Αθήνα, Κέδρος, 1999.
- Βαμβουνάκη Μάρω, *Το δωμάτιο που ταξιδεύει*, Αθήνα, Φιλιππότης, 1996.
- Μαρία Κοκκίνου, *Ένα παιδί, δυο πατρίδες*, Αθήνα, Μίνωας, 2002.
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, *Καφέ αηδιστικό μπαλάκι*, Αθήνα, Πατάκης, 2003.
- Ευδοκία Σκορδαλά-Κακατσάκη, *Ένα παράξενο γαϊτανάκι*, εκδ. Βιβλιόφωνο, 2010.
- Τσιαμαπαλή- Κελεπούρη Χρυσάνθη, *Ο Βασίλης και οι θυμωμένες ζωγραφιές*, Αθήνα, εκδ. Ψυχογιός, 2009.
- Παπαγιάννη Μαρία, *Το Δέντρο το μοναχό*, Αθήνα, Πατάκης, 2010.
- Φώτου Γιώτα, *Ο Αόρατος Πωλ*, Αθήνα, Ψυχογιός, 2005.
- Ψαραύτη Λίτσα, *Κασάνδρα, η μάγισσα της Τροίας*, Αθήνα, Πατάκης
- Τριβιζάς Ευγένιος, *Η τελευταία μαύρη γάτα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2004.
- Ζέη Άλκη, *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2011.
- Ζέη Άλκη, *Ψεύτης παππούς*, Κέδρος
- Καλιότσος Παντελής, *Πατέρας και γιός*, Αθήνα, Πατάκης, 1995.
- Καλιότσος Παντελής, *Τα ξύλινα σπαθιά*, Πατάκης
- Χατζόπουλος Πέτρος, *Η εξαφάνιση της Ντόροθι Σνότ*, Αθήνα, Πατάκης, 2003.
- Ζωρζ Σαρή, *Τα γενέθλια*, Αθήνα, Πατάκης, 1998.

- Σίνου Κίρα, *Το δαχτυλίδι με το μονόγραμμα*, Κέδρος

4. ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

- Αρανίτου Λιάνα, *19 παράλογα και δυο άλογα*, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 1987.
- Γιαννοπούλου Έλλη, *Εμένα μ' αρέσει η βροχή*, Αθήνα, 2007.
- Βρεπτάκος Νικηφόρος, *Ανθολογία για παιδιά και νέους*, Κέδρος
- Καρθαίου Ρένα, *Στα μονοπάτια του ήλιου*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.
- Κούνας Άρης, *Τα μίγλα του γλυκού νερού*, Αθήνα, Δελφίνι, 1995.
- Λαμπρινίδης Αντώνης, *Της αυγής δροσούλες*, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 1997.
- Μανθόπουλος Δημήτρης, *ο παππούς μου ο Παπούς*, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 1997.
- Ελύτης Οδυσσέας, *Τα ρω του έρωτα*, Αθήνα, Υψίλον, 2006
- Μαρίνος Μενέλαος, *Τα τραγούδια μου*, Αθήνα, Κέδρος, 1994.
- Μαμαλίγκα Μαρία, *ΑΒΓάτισμα*, Αθήνα, Άγρα, 1999.
- Παμπούδη Παυλίνα, *Παραμυθοτραγουδά και Καληνύχτες*, Αθήνα, Πατάκης, 2000.
- Παράσχου Σοφία, *Το θαλασσινό Σχολείο*, Αθήνα, Δελφίνι, 1996.
- Παρθενίου Γιώτα, *Μην κρύβεσαι... θα σε βρω*, Γιάννενα, Ν.Α. Ιωαννίνων, 2000.
- Ρίτσος Γιάννης, *Παιγνίδια του ουρανού και του νερού*, Αθήνα, Κέδρος, 1991.
- Σεφέρης Γιώργος, *Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά*, Ερμής, 1992.
- Τασιόπουλος Βαγγέλης, *Κόσμο λένε την αυλή μας*, Θεσσαλονίκη, Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2000.
- Χατζηνικολάου Ντίνα, *Όλη η γη τραγουδάει*, Αθήνα, Α.Α. Λιβάνης, 2000.
- Χορτιάτη Θέτη, *Τα λέω τ' ουρανού*, Θεσσαλονίκη, Δια βίου, 2007.
- Παπανικολάου Ρούλα, επιμ. *Λουλουδάκια ροζ, λιλά και όλη η γη μοσχοβολά*, Θεσσαλονίκη, Μικρός Πρίγκιπας, 2006.

* Τις λίστες με τα προτεινόμενα βιβλία συνέταξε ο κριτικός παιδικής λογοτεχνίας και καθηγητής στην Παιδαγωγική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης **Ανδρέας Καρακίτσιος**. Οι λίστες είναι ενδεικτικές, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να λειτουργούν ως σταθερό πλαίσιο αναφοράς.